Rostocker Dokumentenserver
Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.
Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

# Selectiorum Ex Universa Theologia Controversiarum, Recentiorum Præcipue, Sylloge, Juxta ordinem Theologiæ Positivæ B. D. Königii Thesibus comprehensa, Inq[ue] usum Privatorum Disputandi Exercitiorum adornata

Primum edita Anno MDCXCIIX. Denuò recusa Anno MDCCI. Iterum expressa Anno MDCCIII., Rostochi[i]: Typis Nicolai Schwiegerovii, MDCCIII.

**http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1003432077**

Druck Freier Zugang

RU theol. 1703

Fecht, Jo.

/a

Universitäts Bibliothek Rostock

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1003432077/phys_0001

DFG

51.

Universitäts-
Bibliothek
Rostock

# SELECTIORUM
EX
# UNIVERSA THEOLOGIA CONTROVERSIARUM, RECENTIORUM PRÆCIPUE, SYLLOGE,

Juxta ordinem Theologiæ Positivæ B. D. Königü Thesibus comprehensa,

*In gr. usum*

Privatorum Disputandi Exercitiorum

adornata

à

JO. FECHT. D. Prof. & Superint.

Consensu R. Facult. Theologicæ.

Primum edita Anno MDCXCIIX. 1698
Denuò recusa Anno MDCCI. 1701
Iterum expressa Anno MDCCIII. 1703

ROSTOCHII,
Typis NICOLAI SCHWIEGEROVII, Amplissi. Senat.
Typographi.

http://purl.uni-rostock.de
/rosdok/ppn1003432077/phys_0005

# NOMINA

Eorum, qvi cum hæc SYLLOGE tertiâ vice excude-
retur, privatis disputationum exercitiis nomina
sua dederunt,
Sorte citra cujusqvam præjudicium in qvinqve
Classes distributi.

I. JOACHIMUS Krüßing / Warenâ-Meclenb.
JACOBUS OXENWALDT, Gohtlandiâ-Svecus.
JOHANNES CARLBERG, Gothoburgo-Svecus.

II. PETRUS CHRISTOPHORUS Eggebrecht / Rostoch.
JOHANNES LÜNING, Grubenhagâ-Meclenb.
CHRISTIANUS Schütz / Colonienſ. March.

III. FRANCISCUS JOACH. ÆPINUS, Weggun-March.
IMMANUEL KÜHN, Colbergâ-Pomeranus.
MELCHIOR HENRICUS Woldberg / Curonus.

IV. JOANNES JOACHIMUS ARENDS, Tunderâ-Holſ.
JOACHIMUS Wildahn / Rugiano-Pomeranus.
M. JOACHIMUS Nantzel / Rostochienſis.

V. M. JOANN. ALBERTUS SYLING, Hafn:-Danus.
ALBERTUS JOACHIMUS EBEL, Guſtrov:-Mecl.
HENRICUS CHRISTIANUS BOECLER, Sanitz:-Mecl.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1003432077/phys_0006
DFG

# SYLLOGES CONTROVERSIARUM.

*Disp. I.*

## De Studio Theologiæ.

I.

THeologiæ ſtudium, ut ſtudiis cæteris omnibus eminentius eſt, ita animo ſanctiore qvam cætera omnia tractari meritò debet. Exod. III. 5.

II. Huic ſtudio qvoties incumbitur, Spiritus S. in verbo lecto gratiâ ſuâ præſens eſt, illudqve ad finem ſalutarem, qvantum in ſe eſt, dirigit. Jac. I. 17. II. Tim. III. 16.

III. Nunqvam igitur Theologia, qvocunq; modo accepta, dummodò ex S. Literis hauſta, mero naturali ſtudio comprehenditur.

IV. Etiam irregenitorum Theologia, è. S. Literis accedente humano ſtudio comparata, eſt à Spiritus Sancti gratiâ. I. Cor. II. 14.

V. Qvamqvam ob impedimentum, ab homine poſitum, non ſemper ad gratiam usqve ſanctificantem procedat. Act. VII. 51.

VI. Majori ideò jure Theologia, etiam in impio exiſtens, vera Theologia, ſi S. Literis conformis ſit, dicenda eſt, ac Theologia naturalis, qvam veritatis nomine dignatur Paulus, Rom. I. 18.

VII. In eminentiori tamen ſignificatu Theologia cum pietate conjuncta veræ Theologiæ titulum meretur, dum ſimul finem, omni Theologiæ præſtitutum, actu ipſo poſſeſſum in ſe complectitur. I. Joh. II. 4.

IIX. Non neceſſarium eſt Theologo, ut apodicticis ſemper utatur argumentis.

IX. Immoderata prurigo, novas vel circa doctrinam Theologicam, vel circa Scripturarum interpretationem, proponendi propugnandiqve sententias, tanqvam scandali pleniſſima, à Theologo meritò exulare debet. II. Tim. IV. 3. 4. I. Cor. IIX. 9. 13.

X. Analytica tractandi Theologiam methodus accuratiſſima eſt & juvandæ diſcentium memoriæ apprimè accommoda. Königius.

XI. Studium Biblicum à Theologiæ ſtudioſo præferri ſtudiis reliqvis omnibus, Philoſophico, Philologico, curioſo, antiqvario, polemico, poſtillatorio, omninò debet. *II.* Tim. *III.* 15. 16. 17.

XII. Nunqvam ad ſolidam rerum Theologicarum notitiam perveniet, qvi ſtudia hactenus recenſita cum Scripturario non intimè conjunxerit. Poſtillatorium tamen inter omnia minimum parit fructum. Königius.

---

*Diſp. II.*

De

# Theologiâ.

*I.*

THeologia eſt notitia veritatis, Divinitus revelatæ, cum promptitudine eandem defendendi, ad ſalutem æternam & ſtudium veræ pietatis directa. Tit. *I.* 1.

*II.* Hinc Academica & Scholaſtica Lutheranorum Theologia vera proprieq; dicta Theologia eſt, veræ autem Theologiæ nomen non meretur Theologia qvorumlibet hæreticorum, qvâ talis eſt.

*III.* Vera Theologia revelata nunqvam ſine lumine Divino, ſeu gratiâ hominem illuminante, conſiſtit, qvamqvam homo ipſe per eam non ſemper ad ſalutarem usqve fidei & ſanctitatis gradum illuminetur. Joh. I. 9.

*IV.* Theologia, qvoad neceſſarios fidei articulos, cum in ſe, tum ratione teſtimoniorum Scripturæ, ex qvibus illi educuntur, Divinam habet certitudinem, in cæteris certitudo illa abſolutè neceſſaria non eſt. Luc. I. 4.

V. Sine

V. Sine omni controversiarum notitia ne intelligi quidem Theologia, à nobis definita, potest.

VI. Theologia viæ à Theologiâ patriæ gradu tantum non essentiâ differt. I. Cor. XIII. 9. 10. 12.

VII. Theologia Catechetica, si sumatur, ut litera sonat, non est fundamentum conciliandi Photinianos cum Christianis & Papistas cum Catholicis, Hebr. VI. 1.

IIX. Non datur Theologia Theoretica, voce pressius acceptâ; qvia & principium Theologiæ proprium & medium assqvendi finem Theologiæ utrumqve, in definitione expressum, qvoad priorem analogicè, qvoad posteriorem univocè practicum est, II. Tim. III. 15. 16.

IX. Dona in Theologo administrantia non semper conjuncta sunt cum sanctificantibus. Phil. I. 15. 16. 18.

X. Theologus tamen notoriè impius plus sæpe destruit vitâ sceleratâ, qvam ædificat scientiâ orthodoxâ.

XI. Theologia Systematica hodie ita est necessaria, ut eâ carere neqveamus & impiè illa suggilletur.

XII. Theologus, etiam irregenitus, non literam tantum, sed verum Christi & Spiritus S. sensum, præcisâ salutari applicatione, ex Scripturâ haurire per Divinam gratiam potest. Luc. XII. 47.

---

*Disp. III.*

De

# Religione.

I.

UNa sola religio vera est & salutem præstat. Act. IV. 12 Matth. XII. 30.

II. Naturalis religio, qvâ & gentiles moratiores salvati esse dicuntur, qvam & Prophetæ hodierni & Prophetissæ commendant, spectrum est in oculis Divinis. I. Cor. II. 14. Eph. II. 3. Tit. III. 5. 6. 7.

III. Nulla religio, publicâ professione hodie à Lutheranâ separata, cum eadem in fundamento concordat.

IV. Religionum igitur Syncretismus, aut saltem tole-

rantia, qvâ errores veritati adversi nec rejiciuntur, nec refelluntur, summo studio vitanda est. *II.* Cor. *VI.* 14. 15. 16.

*V.* Religio Fanatica, qvo magis pietatis specie blanditur, eò severius fugienda est. *II.* Tim, *III.* 5.

*VI.* Sociniana Ecclesia & Ariana hodierna, qvia mysterii Divinitus revelati nihil credunt, Ecclesiæ Christianæ non sunt. Eph. *IV.* 4. 5. 6.

*VII.* Qvi itaqve è Socinianis & Arianis ad Ecclesiam nostram accedunt, rebaptizandi sunt, si fuerint baptizati; qvia baptismus est beneficium soli Ecclesiæ Christianæ concessum. Ibid.

*IIX.* Fratrum Spiritualium titulo, qvi ejusdem fidei confessione uniti sunt, rectius appellantur, qvamqvam non sint regeniti, qvam qvi doctrinam tenent, nobis adversam, etsi vitam hi ducant inter Christianos honestam. Eph. *IV.* 3. 4. 5.

*IX.* Religio, qvantumlibet orthodoxa, qvæ comitem non habet vitæ sanctitatem, vana est, id est, à scopo, religionis indoli insito, aberrat, fructuq; salutis caret. Jac. *I.* 26.

*X.* Religio, cum bonorum operum studio conjuncta, sola vera & immaculata religio est, si comparetur cum vanâ & fructu suo destitutâ; qvemadmodum solus DEus bonus est, si comparetur cum creaturis. Jac. *I.* 27. Matth. *XIX.* 17.

*XI.* Religio tamen vera est, anteqvam opera ei accedere concipiantur, cum ex operibus tantum vera esse arguatur. Jac. *II.* 8.

*XII.* Nil minus religionis nomine qvam Monachatus Pontificius dignus est. Matth. *XV.* 9.

---

*Disp. IV.*

De

# Scripturâ Sacrâ.

*I.*

SAlvâ principii Theologici, qvod est Scriptura S., unitate, neqve agnosci ullæ hodie revelationes pro immediatè Divinis, neqve judicium de iis suspendi potest.

*II.* Qvic

II. Qvicqvid immediate à DEO revelatur & intra conscientiam pro tali revelato sine formidine oppositi agnoscitur, id qvoad vim obligandi ad credendum parem prorsus habet cum Scripturâ auctoritatem, licet canonicum non sit. Joh. IIX. 47.

III. Inspirata sunt sacris Spiritus amanuensibus & verba & res qvælibet, etiam minutissimæ, non qvidem semper ad sciendum, tamen semper ad scribendum. II. Tim. III. 16. II. Petr. I. 21.

IV. Non loqvitur Scriptura ad erroneum vulgi captum, ut Belgæ nonnulli, multò minus ad effectum vulgi & credulitatem, qvæ in se falsa sunt, dictat, ut noviſſimè Burnetius audaciſſimè deliravit. Joh, XVI. 13. I. Joh. V. 6.

V. Prona vel ad Naturalismum vel ad Atheismum via est, manifestas Scripturæ historias & miracula in allegorias & effectus naturæ convertere,

VI. Omnis sensus Scripturæ ex Spiritus Sancti, sensui intimè conjuncti, intentione & operatione, salutaris est, h. e. ad salutem hominis efficiendam tendit. Rom. I. 16. qvamqvam in effectu propter oppositum obicem nonnunqvam reddatur non salutaris.

VII. Non potest ad veritatem sensus Scripturæ sine illatione Enthusiasmi qvicqvam requiri, qvod ipsa litera intellectui non ingerat, præcisâ salutari ejusdem applicatione.

IIX. Homo irregenitus, ad statum regenera[illegible]onis tendens, à Scriptu S. per Scripturam in plurimis [illegible]verè illuminatur, anteqvam fidem plenè & salutariter [illegible]concipiat. Eph. III. 9.

IX. Fanaticum est, vendi[illegible]are [illegible]ensus Scripturæ mysticos, non ab ipso Spiritu S. clarissimè monstratos.

X. Nunqvam verbum Divinum in se litera mortua est, nec Divina virtus exterius eidem accedit, cum DEus à verbo suo nunqvam sit separatus. Hebr. IV. 12.

XI. Conclusio ex unâ propositione revelatâ & alterâ naturâ notâ educta, revelata, non naturalis est, & verbo Divino æqvipollet. Matth. XXII. 29. 31.

XII.

XII. Correctio perpetua versionis Bibliorum Lutheri vernaculæ, sive in iis, qvæ aut exigui aut nullius sunt momenti, sive in illis, qvæ sacro textui viciniora videri possunt, non infructuosa tantum est, sed & scandali plena.

*Disp. V.*

De

# Libris Symbolicis.

I.

Ecclesiæ unitatem adversus luxuriantium ingeniorum proterviam certorum Symbolorum agnitione conservandam esse, omnibus seculis creditum fuit.

II. Ad ejusmodi Symbolorum multiplicationem sine gravibus causis deveniendum non est.

III. Nonnunqvam tamen, exorientibus controversiis, Ecclesiam distracturis, qvæ sopiri nullo alio conatu possunt, novæ confessiones necessariæ esse intelliguntur.

IV. Adstrictio ad tales libertati Filiorum DEI, à Christo ipsis partæ, adversa non est. II. Tim I. 13.

V. Harum subscriptio, nisi novitatum pruritum studiò promovere & portam aperire intestinis in doctrinâ dissensionibus velimus, in omnibus categorica esse debet; non qvatenus, sed qvia verbo Divino conformes sunt.

VI. Nemo ex eadem causa vel ad officia Ecclesiæ vel ad subscriptionem admittendus est, nisi qvi doctrinæ in iis contentæ Divinitatem prævia exploratione agnoverit.

VII. Subscriptio Librorum Symbolicorum obligat ad dogmata, in iis contenta, non ad accidentalia alia.

IIX. Nostri tamen Libri Symbolici consideratione temporis, qvo editi sunt, æqvè ac Symbola antiqviora, sui temporis respectu, ab erroribus immunes meritò pronunciantur.

IX. Libri Symbolici accipiendi sunt *in sensu sui fontis, è qvo profluxerunt, S. Codicis, auctorum, qvi eos concinnarunt, confessorum, qvi iis constanter adhæserunt, & consequentiarum, qvas verba posita legitimas admittunt.* D. Dannh. in Christ.

X. Ut

X. Ut stupenda in Rep. opera & toti Universitati salubria: ita & Libros Symbolicos, singulari afflatu Divino conscriptos & Ecclesiæ donatos esse, ob peculiaria Divinæ providentiæ documenta, & salutem totius Ecclesiæ, per illos promotam, piè dicitur, argumento loci Jud. *III.* 9. 10.

XI. Cujus rei & doctrinæ in Libris Symbolicis intuitu periculosum est, sine adjectâ declaratione eos Humana Scripta appellare: cum nec vocationem ad ministerium, si peculiaria Divini nutus signa appareant, humanam sed Divinam vocemus.

XII. Cum Augustanâ Confessione Concilium Tridentinum tam conciliari ac cum ipso verbo Divino neqvit.

*Disp. IV.*

De

# Articulis Fidei.

I.

FUndamentum salutis Christus est, seu doctrina de gratuitâ remissione peccatorum, per meritum Christi fide apprehensum; qvæ vera est & nulli fraudi obnoxia fundamenti acceptio. Eph. II. 20. I. Cor. III. 11.

II. Articulus igitur fidei est, qvicqvid in hoc fundamento continetur & sine qvo hæc ipsa, qvæ in fundamento continentur, neqve intelligi neqve procurari qveunt.

III. Amor DEI & proximi, si veræ DEoqve gratæ sunt virtutes, fundamentum jam constitutum conseqvuntur, tantum abest, ut fundamentum constituant.

IV. Nunqvam Scriptura fidem, qvâ fundamentum conferendæ salutis est, per amorem describit, sed semper per fiducialem apprehensionem gratiæ, merito Christi nitentis. Joh. I. 12. XVII. 8.

V. Augustini illud: *credere est amando in DEum ire, seu credendo DEum amare*, aut à formâ sanorum verborum aberrat, aut de effectu fidei, postqvam jam justitiam contulit, intelligi debet. Gal. V. 6.

VI. Hæresis est error in fundamento fidei.

VII. Qvæ definitio, nisi studio vel tricari velis, vel cœcutire, nihil habet vel ambiguitatis vel obscuritatis vel difficultatis.

IIX. Qvo qvid majorem cum fundamento fidei & salutis connexionem habet, eo necessarius magis illud est & fundamentalior fidei articulus; qvo magis recedit, eò minus habet necessitatis.

IX. Qvo magis directè vel fundamentum vel articuli fundamentales convelluntur, eo gravior hæresis est, qvo minus, eò tolerabilior.

X. Ut mos hæresin cuilibet dissentienti sine gravi causa imputandi, planè detestabilis est & Ecclesiam præsentissimo excidio exponit: ita conatus, errores qvoslibet vel dissimulandi vel excusandi, non levius eidem creat periculum.

XI. *Non minori diligentiâ forma sanorum verborum, qvam ipsa sincera doctrina firmiter retinenda est.* Formula Concordiæ.

XII. Pertinacia ad formam hæretici refertur, qvâ is dignus redditur, ut ab Ecclesiâ excludatur.

---

*Disp. VII.*

De

# Essentiâ Divinâ.

I.

DEum definiri & non definiri posse, controversia est, in merâ λογομαχίᾳ & diversâ definitionis acceptione consistens.

II. Negativa tamen, ut omnis exulet offensio, præferenda est affirmativæ, nec hæc defendenda est unqvam.

III. Essentia Divina una est, unitate numericâ & singulari.

IV. Digna est ingenio Böhmiano DEI descriptio per *æternum nihil:* & æqvè tenebrosa sectatorum ipsius interpretatio, qvod DEum concipere absqve respectu ad creaturam, sit nihil concipere.

V. Notitia DEI naturaliter insita est perfectio habitualis, qvâ qvamprimum terminos intelligit homo, naturali

non

non tam facilitate qvam neceſſitate, citra ullum ex effectu ad cauſam diſcurſum, propoſitionibus de DEO veris aſſentitur. Rom. I. 19. 20. II. 14. 15.

*VI.* Vox: יהוה ratione originationis ſuæ, à DEO ipſo expoſitæ, Ex. III. 14. eſſentialem DEI conceptum, qvi eſt à ſe eſſe, ſeu independentiam exprimit.

*VII.* Dantur Athei ſpeculativè tales.

*IIX.* Nemo hominum naturam ſuam ita exuere poteſt, qvin aliqvando ſtimulis de Divinâ exiſtentiâ compungatur.

*IX.* Per juſtitiam ſibi eſſentialem DEum non poſſe peccata ſine præſtitâ ſibi ſatisfactione dimittere, idqve naturam ipſam docere, evidenter Paulus demonſtrat, Rom. I. 32.

*X.* Verius eſt illud Auguſtini, inqve natura ipſâ fundatum: qvo plus DEum cognoſcimus, eò plus amamus; qvam illud Fanaticorum: qvo plus DEum amamus, plus cognoſcimus.

*IX.* Attributa Divina de DEO propriiſſimè dicuntur, ut cunqve ſint incomprehenſibilia.

*XII.* DEum impropriè lucem eſſe, rectè colligitur ex I. Tim. VI. 16.

---

*Diſp. IIX.*

De

# Perſonis Divinis.

*I.*

PErſona eſt ſuppoſitum intelligens; qvæ eſt definitio nec intricata, nec qvæ intelligi neqveat. Qvin ſimplex etiam homo, Patrem, Filium, Spiritum audiens, ſuppoſita intelligentia concipit, qvamqvam perſonæ definitionem ignoret.

*II.* Nil impedit, hoc ipſo, ceu naturali ſuo ſignificato, vocem ὑποστάσεως ſeu perſonæ accipi, Hebr. I. 3.

*III.* Non poteſt perſonæ termino, à tertio usqve ſeculo à totâ Eccleſiâ uſurpato, infenſus eſſe, niſi qvi ipſi myſterio Patris, Filii & Spiritus S. ſit infenſus, idqve cum Socinianis ex Eccleſiâ eliminatum cupiat.

*IV.* Personarum Trinitas exauditur, qvamprimum à non occupato Apostoli verba audiuntur, I. Joh. V. 7.

*V.* Personarum Trinitatem crediderunt Patres Ante-Niceni, qvamqvam in exprimendis personarum differentiis solidâ verborum sanitate non semper fuerint usi.

*VI.* Frustra illa in DEO Trinitas in gentilium scriptis qværitur. Rectè Jac. Thomasius: *melius de fide sacrâ merentur, qvi discordiam profanæ Philosophiæ cum Christianâ intercedentem fideliter detegunt, qvam qvi tenebras inter & lucem paciscuntur.*

*VII.* Argumenta, qvæ ex ratione pro probando Trinitatis mysterio adducuntur, planè contrarium evincunt.

*IIX.* Si Divinitas angeli in V. T. apparentis per argumenta, ex nomine & proprietatibus DEI desumpta & angelo in textu tributa, non evincitur, nulla in N. T. supererunt pro Divinitate Christi argumenta.

*IX.* Spiritus S. à Patre Filioqve procedit. Joh. XV. 26.

*X.* Generationem Filii DEI impropriam esse, longè periculosissimè ab H. A. Roëllio dicitur, contra Joh. I. 18.

*XI.* Qvi in operibus ad extra præter differentiam ordinis qvamcunqve operationis inæqvalitatem respectu Divinarum personarum asserunt, Divinæ essentiæ unitatem lædunt. Joh. V. 17. 19.

*XII.* Creatio, Redemptio, Sanctificatio, dum appropriari Divinis personis dicuntur, ratio appropriationis non potest qværi, nisi in similitudine ordinis operum cum ordine personarum.

---

*Diss. IX.*

De

# Creatione.

*I.*

QVi mundo æternitatem adscribuut, vel absolutè, ut Spinoza cum Atheis & qvibusdam è Reformatis recentioribus, vel secundum qvid, ut Burnetius, gentiles nænias Divinæ revelationi præponunt.

II. Indo-

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1003432077/phys_0016
DFG

*II.* Intolerabile est in eodem Burnetio, totam ferè creationis & antediluvianam historiam in meras fabulas, rudi Judæorum populo pascendo à Mose excogitatas, converti.

*III.* Et Præadamitarum figmentum, jamdiu explosum, his deliriis ex inferis iterum revocari.

*IV.* Mundum initium habere adeò rationi evidens est, ut repugnet, creaturam ab æterno creari.

*V.* Hoc nisi sit, convinci intestabilis erroris Athei ex naturâ non poterunt.

*VI.* Aqvas supracœlestes existere omninò credendum est, si simplicitati Scripturæ, qvæ sacrosancta nobis esse debet, inhærere velimus. Gen. I. 6. s.

*VII.* Terram item consistere & sidera moveri. Jos. X. 12. 13. Eccl. I. 4. 5.

*IIX.* Ludibrio se & Theologorum & Philologorum exposuit, qvi indicia motus telluris novissimè in Scripturâ venatus est.

*IX.* Astrologia judiciaria, tot legibus & Politicis & Ecclesiasticis ex imperiis & Ecclesiâ exacta, iniqvissimè hodie in qvibusvis ferè Calendariographis toleratur. Deut. XIIX. 10. 11. 14.

*X.* Utcunqve excessus naturæ qvilibet, utpote ventorum, tempestatum, inundationum violentia, ita & Cometæ, ipso adspectu suo horrorem nobis incutere, iræ judiciiqve Divini super peccata nos admonere & ad pœnitentiam nos invitare debent, vis tamen aliqva peculiaris & supernaturalis futura fata significandi iis attribuenda non est. Psal. CXLIIX. 8. Jerem. X. 2.

*XI.* Creationis universi finis est gloria creatoris. Prov. XVI. 4.

*XII.* Qvæ qvia ex rebus corporeis à nemine rectius qvam ab homine agnosci & prædicari potest, fines creationis omnes in imperscrutabili sapientiæ Div. abysso reconditos esse dicendum non est, sed universa potius ob hominem, & terrena qvælibet, pleraq; etiam cœlestia, & forte omnia in ejus usum condita esse intelliguntur. Deut. IV. 19.

De

# Angelis.

I.

QVi cum Balt. Beckkero vel angelis bonis malisve parum eſſe cum rebus humanis negotii, vel unum forte tantum in hoc mundo exiſtere Diabolum propugnant, omni tamen vi ſuâ Diabolorum chiliadas ex mundo exigere non poſſunt.

*II.* Qvam ſententiam, cujusqve fundamenta, pronam ſtenere viam ad Scripturarum ſacrarum contemptum, ipſumqve Atheiſmum, dubitari nullo modo debet.

*III.* Idem incurrit periculum, qvi cum Vandalio oracula Gentilium omnia meras ſacerdotum Gentilium fraudes & præſtigias fuiſſe, contra clariſſimam hiſtoriæ fidem aſſeruerit.

*IV.* Stupida eſt recentis hominis perſvaſio, angelos ita in animam hominis penetrare poſſe, ut & ſecretas ejus norint cogitationes. Jer. XVII. 9. 10.

*V.* Angeli intra hexaëmerum conditi ſunt, Hiob. XXXIIX. 7. Qvo die? nec probabiliter qvidem ſciri poſſe putamus.

*VI.* Eorum notitia ex naturalibus argumentis probabiliſſimè eluceſcit.

*VII.* In aſſumptis corporibus neqve edere proprie & bibere, neqve generare poſſunt.

*IIX.* Non negandum eſt, qvosdam morbos obſeſſioni Dæmoniacæ perqvam eſſe ſimiles, nunqvam tamen fieri poſſe putandum eſt, ut naturali morbo affectus lingvas loqvatur, qvas nunqvam audivit, didicitqve.

*IX.* Beckkeriana iſta temeritas, qvæ obſeſſiones omnes, in Sacris relatas, pro Symptomatibus naturalibus habet, profanæ S. Literarum tractationis jure condemnatur.

*X.* Non abſurdum eſt, hominibus à dæmone obſeſſis certis in caſibus naturalia qvoqve adplicari medicamenta, argumento hiſtoriæ, Matth. XVII. 15. ſ. recenſitæ.

*XI.*

*XI.* Si dantur angelorum ordines, ut revera dantur, dantur & Archangeli.

*XII.* Si locus I. Theſſ. IV. 16. omnium ſimpliciſſimè, ut litera primo intuitu præfert, accipiatur, Archangelus creatus intelligitur.

---

*Diſp. XI.*

De

# Providentiâ.

*I.*

QVi Divinæ providentiæ veritatem hodie, in Galliâ præcipuè, inficiantur, Philoſophorum gentilium omnium deterrimos ſeqvuntur, à cæteris Sectis plerisqve ideò flagitioſæ impietatis accuſatos.

*II.* Qvi providentiam negat, nihil cauſæ habet, cur aut DEum credat, aut virtuti ſtudeat.

*III.* Fruſtra caſtigatur conſervationis trita deſcriptio, qvâ dicitur eſſe continuata creatio.

*IV.* Gubernat DEus mundum abſoluto & independente ab alio qvovis, ſeſe ſuperiore, imperio, ſed juſtiſſimo. Rom. IX. 20. 21. 22.

*V.* Summa ſtultitia eſt, ſublunaria, qvæ qvaſi theatrum ſunt infinitarum mutationum, eximere gubernationi Divinæ, & eidem ſubjicere cœleſtia, à mutatione aliena.

*VI.* Concurrere DEum freqventiſſimè cum actionibus humanis extra ordinem, easdem vel flectendo vel determinando, Divinæ promiſſiones & comminationes, immò ipſa eventuum conſideratio, apertiſſimè arguunt.

*VII.* Ad peccatum permittendo concurrit DEus & actionem ſuſtentando: ſolus verò homo ad eandem ſeſe determinat.

*VIII.* Non ideò creatura independens redditur.

*IX.* Nunqvam gratiam ſuam peccanti ita ſubtrahit DEus, qvin eâ menſurâ eundem revocet, qvâ converti poſſit. Rom. V. 20.

*X.* Ubi in Sacris de DEO legitur: *indurabo cor Pharaonis,*

*nis*, commodius in vernaculâ noſtrâ vertitur: ich werde; qvam: ich will Pharaonis Hertz verhärten.

*XI.* Nec DEus operatur omnia feriantibus creaturis, nec creaturæ agunt omnia otioſo exiſtente DEO.

*XII.* Si DEus manum ſuam vel ad momentum rebus qvibuslibet ſubtraheret, è veſtigio reciderent in nihilum.

*Diſp. XII.*

De

# Viſione DEI Beatificâ.

*I.*

SI dictatum juſtitiæ Divinæ naturæ ipſi impreſſum eſt, Rom. I. 32. ſeqvitur, per eandem naturam liqvido innoteſcere, dari aliam poſt mortem hominis vitam. Hebr. I. 3.

*II.* Non nudæ probabilitatis argumenta, idem confirmantia, ſunt, innatus omnibus naturæ inſtinctus, etiam poſt hanc vitam aliqvid vel metuentis vel ſperantis, & moratiorum gentilium conſenſus.

*III.* Nimis profanum eſt dicere, in V. T. de vitâ æternâ nihil fuiſſe aut revelatum aut creditum.

*IV.* Specialem hujus vitæ rationem ſola revelatio exponit, qvamqvam ob ejus eminentiam & majeſtatem non omnia ſint revelata, I. Cor. II. 9.

*V.* Felicitas futuræ vitæ viſione DEI exprimitur, non oculari, ſed intellectuali, interprete Apoſtolo I. Cor. XIII. 12.

*VI.* Primus igitur & eſſentialis beatitudinis conceptus eſt notitia DEI perfectiſſima & eminentiſſima, amorqve Divini Numinis intenſiſſimus & indefecatus. Joh. XVII. 3. B. Königius.

*VII.* Qvæ qvia in hac qvoqve vitâ, qvamqvam inferiori gradu, inveniuntur, I. Cor. XIII. 9. Col. III. 10. vita æterna qvoad eſſentiales partes etiam credentibus in hac vitâ adſcribitur, I. Joh. V. 11. ſ. Hülſemannus, Schmidius, Oſiander.

*IIX.* Qvoad perfectionis gradus & bona vitæ illius nondum

dum revelata, Rom. IIX. 18. beatitudo fidelium salus est in spe, v. 24.

*IX.* Utramqve salutem, & inchoatam & consummatam, eamq; totam, Christus promeruit fidelibus & contulit. Tit. I. 4. 5. Matth. XXV. 21.

*X.* Laudanda est B. D. Kœnigii modestia, dicentis: *Ipsam Divinam essentiam glorificatis corporis oculis visum iri in alterâ vitâ, nec præfractè negandum, nec ut apodicticum asserendum, sed futuræ potius experientiæ reservandum est.*

*XI.* Probabile est, Paulum adhuc viatorem, qvoad animam ad plenam gaudiorum cœlestium perceptionem admissum fuisse. II. Cor. XII. 4.

*XII.* Magno certè argumentorum pondere D. Dannhawerus: *Licet cœlo beatorum in creaturis nomen locumq; simpliciter denegare nolimus, qvod à DEO fabrefactum, Hebr. XI. 10. ἀχειροποίητον,* (πῶ a. priv. nempe non ad πόημα sed ad χεῖρας reflexo) *II. Cor. V. 1. à πῦρ damnatorum distinctum, Ep. Jud. v 6. in qvod Elias sublimatus, Paulus raptus, qvo datur aliud ὑψιλώτερον, adeoq; Divinum, à creato distinctum: qvis tamen ausit creationis tempus, diemq; designare? Qvis ad hexaemeron restringere?*

---

*Disp. XIII.*

De

# Morte æternâ.

*I.*

ANimæ demortuorum à tempore excessus sui non dormiunt in loco statuve tertio, sed vel cœlesti gloriâ vel pœnis infernalibus afficiuntur. Luc. XVI. 23. II. Cor. V. 8.

*II.* Major tamen futura est in resurrectione & pœna & gloria, tum diffusione ejusdem ad corpus, tum intensione. Hiob. XIX. 26. 27. II. Thess. I. 7. s.

*II. Omnes ferè veteres patres statuunt, animas ante resurrectionem omnes certo receptaculo inclusas neq; gaudium sentire, neq; pœnas.* Dorscheus.

*IV.* Ex qvo rectè concludit, eos non credidiſſe purgatorium.

*V.* Animæ hinc decedentes non tantum memoriam retinent eorum, qvæ hic ſciverunt, Luc. XVI. 28. ſed & novam antea incognitorum notitiam acqvirunt. Varenius.

*VI.* Non obſtante graduum qvoad pœnas diverſitate, nunqvam tamen pœna damni ſeparata erit à pœnâ ſenſus. Matth. XXII. 13.

*VII.* Pœna damnatorum infernalis formaliter & primariò conſiſtet in intellectus & voluntatis, tanqvam facultatum animæ nobiliſſimarum, inordinatione & perverſitate, qvâq; DEum non apprehendent niſi ut iratum ſævumq; judicem, extremos & ineffabiles ipſis cruciatus inferentem.

*IIX.* Unde fieri non poteſt, qvin ſemper aut peccent damnati, aut legem non habeant, qvod abſurdum. I. Joh. III. 4. Gerhardus.

*IX.* Ignis non elementaris & tamen propriè dictus eſt aqva non humida & tamen propriè dicta. Qvalis ille futurus ſit, ſi non eſt elementaris, non liqvet.

*X.* Nec liqvet, ubi ſit infernus, qvi qvia paratus eſt, creatus eſt. Matth. XXV. 41.

*XI.* Æternum puniuntur damnati, qvia æternũ peccant.

*XII.* Non eſt abſurdum, pœnarum infernalium ut gradus, ita & graduum eſſe intervalla.

---

*Diſp. XIV.*

De

# Imagine DEI.

I.

NOn poterat DEUS ſalvâ juſtitiâ & ſanctitate ſuâ hominem condere, ratione præditum, ſine imagine Divinâ.

*II.* Imago autem Divina formaliter & primariò conſiſtebat in notitiâ practicâ, non omni, ſed eâ, qvæ hodie ſupernaturalis eſt, myſteriorum nempe Divinorum, ad ſalutem æternam ordinatorum, eâq; pro illo ſtatu perfectâ & ſine labe. Col. III. 10. Eph. IV. 24. *III.* Ac-

*III.* Acceptio Imaginis DEI Ecclesiastica, qvâ pro ipsis animæ facultatibus sine Scripturæ fundamento sumitur, plus in Theologia semper turbavit, qvam profuit.

*IV.* Non dari possunt pura naturalia, sive qvæ rebellionem ponant in homine virium superiorum & inferiorum, sive qvæ positâ earum concordiâ mysteriorum notitiam excludant. Joh. V. 23.

*V.* Gratia Divina & inhabitatio SS. Trinitatis in primo homine non supernaturalis, sed naturalis fuerat, qvippe imaginem Divinam indivulso nexu consequens. Osiander.

*VI.* Non neganda tamen sunt primo homini dona alia, supra naturam posita, revelatio inprimis extraordinaria & qvæ ei erant connexa. Gen. II. 16. s.

*VII.* Ut cani sagacitas naturalis est, qvia tali animali & ad hunc finem, utpote investigationem ferarum, destinato naturaliter debetur, qvi tamen amissâ per casum sagacitate canis esse non desinit: ita planè de imagine Divinâ respectu primi hominis sentiendum dicendumqve est.

*IIX.* Sacrificia in statu integritatis locum non habuissent.

*IX.* Non poterat primus homo cum qvalitatum δυσκρασία creari, qvia hæc eundem ad varias inordinationes sollicitasset.

*X.* Nec qvisqvam à primis hominibus poterat generari deformis, qvia omnis deformitas est ex δυσκρασία.

*XI.* Arboris vitæ usus, æqvè ac reliqvorum alimentorum, non arguebat internum in homine moriendi principium, nisi ab externo remedio impediretur.

*XII.* Arborem vitæ & arborem scientiæ boni & mali à Diabolo ita cognominatas fuisse, à falso iisdem adscripto effectu, ut de utraqve olim *D. Seb. Schmidius*, de posteriori recentissimè *G. Nichollius*, Anglus, sensit, ob simplicitatem literæ, Gen. II. 9. non est probabile.

De

# Peccato Originali.

*I.*

IMpropria, nec unqvam imitanda, imò in DEum iniqva qvorundam locutio eſt: DEum peccata peccatis punire.

*II.* Qvamqvam verò exiſtere originale peccatum ſolis radiis in Scripturâ perſcriptum ſit, cum Ferrando tamen & Jo. Belino, ſcriptoribus Gallicanis, dicendum non eſt, gentilibus qvoqve illud innotuiſſe, aut ex ratione deduci poſſe. Rom. VII. 7.

*III.* Exacta peccati, propriè dicti, deſcriptio, I. Joh. III. 4. originale qvoqve peccatum manifeſtè involvit.

*IV.* Tres ab Apoſtolo, Jac. I. 14. 15. inſinuati peccati originalis motus, tentatio, conceptio, conſummatio, qvorum ille ſuggeſtio eſt ſine conſenſu, iſte delectatio cum imperfecto conſenſu, hic commiſſio cum plenâ conſenſione, actualibus peccatis meritò omnes accenſentur.

*V.* Qvamqvam peccatum omne ad legem, tanqvam ad principium manifeſtativum, exigatur, tamen plurima in ſe mala eſſe, anteqvam DEus eadem prohibere intelligatur, ipſi nempe ſanctitati DEI, ut principio boni maliq; radicali, adverſa, contra Szydlovium aliosq; merito defenditur.

*VI.* Primum peccatum Adami poſteris juſtiſſimè imputatur, etſi nec rationem ejus rei reddere, nec mente concipere poſſemus. Rom. V. 12.

*VII.* Qvi primum Adami peccatum extenuant, DEum ipſum injuſtitiæ & ſævitiæ accuſant.

*VIII.* Peccatum originale non tantum qvoad formam totius, ſed & qvoad formam partis, poſitivum involvit.

*IX.* Cum concupiſcentia in ſe indifferens ſit, per determinationem ad tale eſſe, qvæ poſitivum qvid eſt, peccaminoſa redditur.

*X.* Peccatum Philoſophicum, Jeſuitarum Divionenſium inventum, qvod ab eo, qvi de DEO non cogitat, commiſſum,

missum, DEum non offendere, nec damnationem attrahere docetur, & sanæ rationi repugnat & Scripturæ. Psalm. LXXIIX. 6. 1. Thess. IV. 5.

*XI.* Monstrosa est P. Chawini opinio, peccati originis subjectum esse tantum corpus & cum corpore decrementa capere & incrementa.

*XII.* Ad prius absurdum creatio animæ immediata, ad alterum confusio peccati orig. qvod æqvale in omnibus est, cum motibus ejusdem, qvi ob temperamenti inæqvalitatem in uno magis ac in altero se exerere possunt, ipsum seduxit.

---

*Disp. XVI.*

De

# Peccato Actuali.

*I.*

PRimum Diaboli peccatum superbiam fuisse, perqvam verosimile est.

*II.* Ingeniosa hanc in sententiam interpretatio loci, Ep. Jud. v. 6. est Bryani Turneri: *non servantes proprium principatum aliorum pomœria insiluerunt, stationis ipsis assignatæ desertores.*

*III.* Hominis verò incredulitas. Gen. III. 4. 5. 6. 7.

*IV.* Jesuitarum & Moralistarum principia: *ad peccandum formaliter reqviritur notitia peccati; nullum est peccatum formale, nisi conscientia hic & nunc judicet de malitiâ; Conscientia circa illicitum intrepida excusat à peccato;* flagitiis qvibuslibet latam aperiunt portam.

*V.* Pœna peccato dictata mors est, spiritualis & æterna, Gen. II. 17. non temporalis, nisi ex accidenti.

*VI.* Non potest DEus salvâ justitia suâ creaturam innocentem, justitiæ & injustitiæ capacem, ad qvamcunqvè afflictionem condemnare. Gen. XIIX. 25.

*VII.* Multo minus, qvod horrendum est vel cogitare de DEO, morti æternæ objicere.

*IIX.* Potest tamen pœnam, impiis parentibus debitam, à filiis, qvoad causam innoxiis, reqvirere. Ex. XX. 5.

*IX.* Malè ex Marc. III. 29. concludit Ph. Limborchius, peccatum in Spiritum S. illud tantum esse, qvo opera miraculosa, à Christo virtute Spiritus S. patrata, Diabolo adscribuntur.

*X.* Tamen ex hoc ipso loco rectè colligitur, illud in irregenitum etiam cadere, sed ad internam usqve convictionem illuminatum.

*XI.* Infantes non sunt sine actuali peccato, ob solum tamen originale peccatum, nisi fide donentur, damnari possunt. Marc. XVI. 16.

*XII.* Multò minus Maria Deipara peccato exempta fuit. Rom. III. 23.

---

*Diſp. XVII.*

De

# Libero Arbitrio.

*I.*

UT notitia DEI ex naturâ vera; ita & vera ad legem naturæ conformata, dantur opera, qvod iisdem ferè verbis testatur Paulus, Rom. I. 18. II. 14. Qvæ tamen ad perfectionem, qvam in nobis imputando efficiendoqve operatur Spiritus sancti gratia, collata, vera non est, sed mendax. I. Joh. II. 4.

*II.* Has interiores naturæ vires non ipse homo, sed DEus, merito Christi motus, dirigit ad inqvirendum veriorem DEI cultum. Act. XVII. 27. Unde & Pædagogicæ dicuntur, Gal. III. 24.

*III.* In se consideratæ ad naturam pertinent; qvâ ex intentione DEI ad salutem diriguntur, ad gratiam, non qvidem prestè, (qvo sensu gratia non agit nisi per verbum & Sacramenta;) tamen analogicè acceptam.

*IV.* Non sunt tolerandæ hæ & aliæ id genus propositiones; Synergistarum: jacto prædicationis fundamento posse hominem aliqvid, qvamqvam langvidum & modicum, ad conversionem suam conferre; Majoris: voluntatem esse συναίτιον conversionis; Rathmanni: in naturâ hominis

mnis lumen esse, ex qvo conversio profluat; Dreieri: Hominem liberè converti. Qvæ omnes castigantur à Paulo, Phil. II. 13.

*V.* Totum ministri Ecclesiæ officium & dona, qvibus illud administrat, est à gratia, non à naturâ, si maximè minister sit irregenitus. I. Cor. XII. 4. s.

*VI.* Falsum est, collationem ulterioris gratiæ gradus suspensam esse vel dependere à recto usu primæ, si Arminiano sensu de dependentiâ causali; verum, si de consequentiâ ordinis intelligatur. Matth. XXV. 14. s.

*VII.* Adeò vires liberi arbitrii in spiritualibus nullas habet homo per naturam, ut ne qvidem habeat potentiam passivam, conversionis gratiam admittendi. Rom. IIX. 7.

*IIX.* Potentia illa à solâ gratia est. Ez. XXXVI. 26. Et tamen non irresistibilis. Matth. XXIII. 37.

*IX.* Nec hanc irresistibilem necessitatem, sive in naturalibus sive spiritualibus, unqvam defendit Lutherus.

*X.* Non possunt à Semi-Pelagianismo excusari Pontificii.

*XI.* Nec à Prædestinatianismo, (suppositâ etiam per Ph. Buchium Prædistinatorum fabulâ) Calviniani.

*XII.* Non potest homo salvis Reformatorum hypothesibus de decreto Divino, respectus omnes antecedente, deqve prædeterminatione actionum humanarum, plus boni facere, qvam actu facit; qvod justissimè iisdem jam olim Remonstrantes objecerunt.

---

*Disp. XIIX.*

De

# Voluntate DEI.

*I.*

VOluntas DEI antecedens, id est, universalis & seria, hominem salvandi, adeò clarè in Sacris expressa extat, ut nonnisi ab animo penitus perverso negari possit. I. Tim. II. 4. II. Petr. III. 9.

*II.* Eadem claritate descriptum legitur, velle DEum

&

& medium salutis, id est, fidem universis impertiri. Act. XVII. 31.

*III.* Æqvaliter omnium salutem vult DEus, eousqve, ut neminem destituat mediis sufficientibus ad illam perveniendi.

*IV.* Liberrimo & imperscrutabili arbitrio Divino tribuendum est, qvod uni qvam alteri extra ordinem plura salutis præsidia tribuit. Rom. XI, 33.

*V. Est voluntas DEI ordinata, non confusa, est conditionata, conditione, qvæ voluntatem antecedentem seqvitur, conseqventem præcedit, non absoluta.* Dannhawerus.

*VI.* Qvi ordinatam potius qvam conditionatam ideò dicendam esse putant, ne habeant Calviniani, sub qvo errorem suum occultent, non advertunt, eundem eos lusum circa terminum: ordinatæ, ludere posse.

*VII.* Eorum ex Reformatis, qvi Hypothetici dicuntur, sententia DEum facit hominibus ex instituto illudentem.

*IIX.* Mich. Molinosii in excessu peccavit pietas, cum, si alicui revelaretur, DEum ipsum absolutè damnare velle, eidem injunxit, ut voluntati Divinæ etiam usqve ad æternam damnationem se resignaret. Impium enim est, rem tam injustam & horridam de DEO vel cogitare.

*IX.* Particularitas voluntatis salvandi in DEO in ipsum salutaris fidei, qvâ πληροφορία est, fundamentum impingit.

*X.* Universalitas tamen voluntatis salvandi, ut fidem efficiat & fundet, non semper & necessariò formaliter & positivè mentem hominis subintrat, sed aliqvando sufficit, ut virtualiter & negativè.

*XI.* Qvia DEus non delectatur tantum omnium salute, sed & eandem, qvantum intra ordinem à se constitutum fieri potest, per media fini suo proportionata promovet, efficax meritò salutatur Divina voluntas.

*XII.* Particularismus fœdum monstrum est, qvocunqve modo pingatur & coloretur.

*Disp.*

*Diſp. XIX.*

De

# Prædeſtinatione.

*I.*

ARticulus de prædeſtinatione ſine omne incommodo ratione doctrinæ articulis cæteris præmittitur, tanqvam immediatum conſeqvens diſtinctionis voluntatis in antecedentem & conſeqventem.

*II.* Non obſtante, qvod fides in intuitu Divino electionem præcedat. II. Theſſ. II. 13.

*III.* Meritum Chriſti, qvod valorem Divinum intimè involvit, eo ipſo commodè non poteſt vocari cauſa inſtrumentalis moralis electionis, cum ſit meritoria & principalis.

*IV.* Nec fides cauſa inſtrumentalis moralis minus principalis, cum ſit inſtrumentum apprehendendæ gratiæ eligentis paſſivum, cauſæ phyſicæ analogum.

*V.* Reſpexit DEus in eligendo fidem hominis finalem, uſu Scripturæ loqvendo. Hebr. III. 6. 14.

*VI.* Qvi è noſtris credentes & electos coincidere docent, ut qvamdiu homo ſit credens, tamdiu ſit electus, qvamprimum verò deſierit credere, ut ex juſtificationis, ita & electionis gratiâ excidat, termino tantum electionis aliter utuntur, eumqve magis ampliant, in reipſâ amicisſimè nobiscum conſpirant.

*VII.* Neutri autem ſententiæ imputandum eſt, qvod contra uſus Theologicos peccet, adeoqve fundamentum fidei qvodammodo convellat.

*VIII.* Qvamqvam S. Huberus voluntatem antecedentem cum electione confuderit, adeoqve in ſententiâ ipsâ nihil dixerit analogiæ fidei adverſum, locutio tamen, tanqvam formæ ſanorum verborum è diametro adverſa, tolerari nullo modo debebat.

*IX.* Nemo unqvam noſtrorum aliud abſolutum electionis decretum Reformatis adſpripſit, qvam qvod ipſi in

Synodo Dordracenâ nomine absolutissimæ gratiæ dogmatisarunt, qvod nempe antecedenter ad decretum ab omni respectu, non conseqventer, sit liberum.

*X.* Falsum est, & in gratiam Calvinianorum confictum, Lutherum absolutæ electionis fuisse patronum.

*XI.* Inscriptio in librum vitæ cum electione non æqvipollet, cum fidei vitâ vivant & πεφυτευμενοι, qvi non sunt electi. Hab. II. 4.

*XII.* Gentilium infantes electos esse, probabile non est. Marc. XVI. 16. Joh. III. 5.

*Disp. XX.*

De

# Reprobatione.

*I.*

DEcretum reprobationis positivæ absolutum verè horribile est, dicente Calvino.

*II.* Nec minus in justitiam pariter & misericordiam DEI infinitam, suppositâ infiniti pretii satisfactione Christi, iniqvum est Decretum præteritionis, seu reprobationis negativæ.

*III.* Qvod dum mitigare qvidam è Calvini Scholâ annituntur, dicendo, reprobos præteritos esse ob novam adjectam culpam, repulsam nempe Evangelii, voluntate signi, non efficaci, ipsis oblati, dum DEum ab injustitia & crudelitate liberare conantur, fœdæ eundem hypocrisi involvunt.

*IV.* Permissio lapsus, ex plerorumq; Calvinianorum sententia æstimata, qvibus ratione decreti Divini, qvo & causam rerum omnium & eventum decernit, nihil est contingens, omnia necessaria, fortissima & inevitabilis est lapsus procuratio.

*V.* Supralapsariasmus à Dordracenis est rejectus. Maresius. Non est rejectus, sed desertus. Sam. Andreæ. Uterqve verè.

*VI.* Conficta ex humano ingenio citra omnem Scripturæ auctoritatem, ex mero Syncretismi studio, Ambr. Catharini

tharini & Latitudinariorum in Angliâ est media inter Arminianos & Calvinianos sententia, qvosdam homines absolutè & irresistibiliter esse electos, alios ex prævisione fidei & operum, ex gratiâ sufficiente qvidem, sed in hominis potestate, utrum eam accipere, an repudiare velit, relictâ profectorum.

*VII.* Non fuisse qvandam olim Prædestinatorum hæresin, contra Prædestinatum Jac. Sirmondi, nec J. Awræus, nec G. Maugvinus, nec recentissimè Ph. Buchius sufficienter demonstrarunt.

*IIX.* Reprobationis causa immediata est infidelitas, mediata & merito omne peccatum. II. Thess. I. 8.

*IX.* Proscriptio doctrinæ de absolutâ reprobatione impietatis eandem arguit. Joh. III. 20.

*X.* Vera de reprobatione doctrina, si publicè proponatur, ad coercendos in officio bonos & absterrendos à sceleribus malos efficacissima est. II. Thess. I. 9.

*XI.* Cum in Formulâ Conc. pleriqve Calvinianorum in hoc articulo errores disertis verbis & apertè sint condemnati, qvâ temeritate Ph. Buchius scribere potuit, *intactam in eâ esse Reformatorum de Prædestinatione doctrinam?*

*XII.* Ex eodem veritatis fonte profluit, qvod idem asserit: *nonnullos Lutheranorum*, (qvibus & *Lubinum* nostrum accenset) *absolutum prædestinationis decretum longè rigidius asserere, qvam Reformatorum ullum?*

---

*Disp. XXI.*

De

# Christo Redemptore.

*I.*

QVi nomen JESU à qvâcunqve aliâ origine qvam ab Hebræâ voce: ישע, deducunt, Angelo, nominis hujus significationem evolventi, contradicunt, Matth. I. 21.

*II.* Cum Divinæ majestatis usus Christo collatus esse dicitur, Phil. II. 9. 10. (is enim citra dubium per nomen su-

per omne nomen intelligitur) rectè exinde concluditur, ad prolatum & auditum nomen JEsu exteriorem reverentiam, qvalis DEO debetur, Christo exhiberi posse & Ecclesiâ disponente exhiberi debere.

*III.* Dum Nazarenum vocatum iri Christum Prophetæ, (in multitudinis numero) prædixisse dicuntur, Matth. II. 23. mihi probabilissimum est intelligi Prophetas, oraculorum Divinorum interpretes, cum in typo nihil videatur efficaciter prædici potuisse, qvin alii Prophetæ typum & manifestaverint & evolverint; argumento loci Ep. Jud. v. 14.

*IV.* Aviculam qvandam minutam in Æthiopiâ inferiori in nemoribus sub diluculum nomen JEsu Christi articulatè modulari, Jo. Ant. Cavazzo tum credi poterit, si dixerint Missionarii Romani fabellas vendere loco verarum narrationum.

*V.* Qvackerorum qvorundam insania, omnes de Christo historias in meras allegorias sub pietatis specie transformans, planè detestabilis est.

*VI.* Laudanda è contra eorum industria, qvi Christum, totius Scripturæ nucleum, etiam in V. T. ubicunqve argumenta probabiliora id permittunt, studiosè qværunt & detegunt. Joh. V. 39.

*VII.* Plura sunt argumenta, qvæ epistolam Christi ad Abgarum dubiam, qvam qvæ ex mente G. Cavei genuinam reddunt.

*IIX.* Nec Christus à probatis auctoribus unqvam Chrestus vocatus est, nec eidem à Tiberio apotheosis decreta; non magis, ac Simoni Mago statua, ut DEO, Romæ posita.

*IX.* Illa in Romana Ecclesia societas, qvæ à JEsu denominatur, nihil minus instituto & vitâ qvam JEsum imitatur.

*X.* Societas amantium JEsu, in nostrâ Ecclesiâ à Bar. Welzio, sub Justiniani nomine latente, inventa, illiqve Romanæ opposita, obstricta voto, ut ad Barbaros, eosdem conversura, concedat, instituto doctrinæ Christi nec ipsa usqveqvaqve consentanea est. *XI.* Utrum-

*XI.* Utrumq; & JEsu & Christi nomen, utprimum auditum, immediatè in notitiam officii, nobis tam fructuosi, mediatè in notitiam Divinæ humanæqve naturæ, ad officium necessariæ, deducit.

*XII.* Cum Redemptorem nostrum instrumentum DEI vocavit Lutherus, eâ improprietatis libertate usus est, qvâ Christus ipse, qvi Spiritum DEI, Matth. XII. 28. digitum DEI appellavit, Luc. XI. 20.

*Diss. XXII.*

De

# Naturis in Christo.

*I.*

QUi dixerit, rem levem esse, Filium DEI dicere ὁμοιούσιον potius, qvam ὁμοούσιον, animum arguit, aut ab universæ per totum orbem Ecclesiæ consensu alienum, aut vocum innovatione sine causâ omnia turbantem.

*II.* Non potest sincerè vel satisfactio pro peccato, vel meritum vitæ æternæ, vel redemptio ex inferno credi nisi creditâ Divinitate Christi.

*III.* Qvi tolerandos esse Divinitatis Christi inficiatores contendunt, subditis infidelibus similes sunt, qvi fidem ideò præ se ferunt, ut Principem eò tutius prodant.

*IV.* Ea ipsa numero Divina natura, qvæ in Patre est, Filio est communicata.

*V.* Vnde rectè dicitur αὐτόθεος.

*VI.* Non revocat Socinianos ad meliorem mentem, qvi eos facit Arianos, neqve aliqvid eâ promotione lucratur; ut hoc prætextu Nuclei sui editionem excusat Gardinero Sandius.

*VII.* Qvum toties legatur Christus, dum inter mortales vixit, ad auxilia, omni humanâ ope majora, invocatus, clarissimaqve Divinitatis ipsius confessione, Matth. XVI. 16. celebratus, nonnisi temerè & absurdè à P. Chauvino negatur, eum in diebus carnis fuisse adoratum & à discipulis pro DEO agnitum.

*IIX.* Non est improbabilis Fr. Vavassoris sententia: Christum neqve eximiâ aliqvâ & excellenti præ aliis formâ, neqve etiam turpi & fœdâ, sed vulgari & communi præditum fuisse; majoribus tamen argumentis nituntur, qvi excellentiorem ipsi etiam præ Adamo formam, si in naturali suâ constitutione considereretur, adscribunt.

*IX.* Theologorum Drentanorum in Synodo Dordr. locutionem: *Christus est Massæ Adamiticæ corruptæ particula*, meritò impietatis castigatur ab Hülsemanno.

*X.* Non pugnant: vi Divinæ promissionis nasci Christum, Gen. III. 15. & tamen simul vi benedictionis primævæ nasci; argumento loci Gal. IV. 23.

*XI.* Non incarnatus fuisset Christus, nisi Adam peccasset, Matth. XIIX. 11.

*XII.* Pudoris plusqvam virginei argumentum est, cum Jo. Bapt. Thiersius, Gallus, reprobat statuas & picturas, qvæ JEsum puerulum nudum repræsentant.

*Disp. XXIII.*

De

# Personâ Christi.

*I.*

DUæ in Christo naturæ, eæqve integræ atq; completæ, in unam coaluerunt personam, antea simplicem, nunc compositam, I. Tim. II. 5. idqve per incarnationem, Joh. I. 14.

*II.* Qvando ὁ λόγος carnem adsumpsit in unitatem personæ suæ, Hebr. II. 16. rectè inde infertur: carnem esse adjunctum seu adsumptum τῷ λόγῳ.

*III.* Qvando dicitur DEus manifestatus esse in carne, I. Tim. III. 16. caro subjectum manifestationis constituitur, ὁ λόγος adjunctum. Qvamqvam his terminis, nisi veritatis hostes fraudem sub iisdem occultent, carere qveamus.

*IV.* Intimè non communicari, qvod intimè tamen unitur, nonnisi stolidè & contra perpetuum qvotidianumqve vocum usum negatur.

*V.* Illa

*V.* Illa propositio: Christus sec. hum. nat. est DEus, hoc sensu intellecta: Christus, postqvam humanam naturam assumpsit, non est DEus tantum sec. Div. nat. essentialiter, sed & sec. hum. nat. personaliter, carne nempe à personâ τῦ λόγυ non excluſâ, clarissimè exhibetur Luc. I. 31. 32.

*VI.* Christus sec. carnem est Filius DEI naturalis, non adoptivus, qvia non existit extra DEum, sicut adoptans alias existit extra adoptatum.

*VII.* Frater verò Christus est, non tantum omnium hominum, naturæ communione & intentione affectus, Hebr. II. 16. 17. sed & affectu ipso & qvasi adoptione peculiari fidelium, Matth. XII. 49. 50. Marc. III. 34. 35.

*IIX.* Qvam verè DEus homo est, tam verè DEus passus est.

*IX.* Ab abstractivâ loqvendi formâ: ipsa DEitas, in carne habitans, passa est, qvia & DEitas incarnata est, qvam magni nominis Theologus, inviolatâ ipsius doctrinæ veritate, defendit, abstinere malumus, qvia Scripturæ usui non æqvè, ac abstractivæ, in secundo communicationis genere, convenire videntur.

*X.* Qvi genera communicationis idiomatum, in Scripturæ exemplis manifestè proposita, arrodunt, ipsam proprietatum operationumq; cõmunionem sublatam cupiunt.

*XI.* Humana natura Christi omnipotens rectius dicitur per denominationem intrinsecam, qvam extrinsecam: ex qvo tamen non efficitur, humanam naturam esse DEum, cum & corpus hominis sit animatum vivumqve intrinsecè, nec tamen ipsa anima.

*XII.* Qvare nec humana natura in officialibus minus principaliter, Divina verò principaliter agere dicenda est.

## *Disp. XXIV.*

De

# Officio Christi.

*I.* NOn potest idonea allegari ratio, cur à triplici officii Christi distinctione, eâqve vulgatâ, debeat recedi.

*II.* Ut

*II.* Ut Christus non pro se, sed pro aliis satisfecit: ita non pro se, sed pro aliis legem implevit; nisi dicere velis, DEum legi subjectum esse & pro se legem implere. Ipsi justitiæ naturæ repugnat, pro se & pro aliis simul à qvoqvam hominum, qvicunqve ille sit, vel legem in universum, vel aliqvam legem impleri posse.

*III.* Verè Christo peccata nostra imputata sunt. II. Cor. V. 21.

*IV.* Verè Christus peccatorum pœnas, id est, infernales, nostri loco sustinuit, Es. LIII. 5. s.

*V.* Non illusoria tantum est mortis Christi universalitas per sententiam Calvinianorum hypotheticam, qva pro omnibus mortem subiit Christus, si credant, qvorum tamen maximam partem credere non vult: sed & per doctrinam Innocentii X. & Alexandri VII. PP. MM. qvâ fructus mortis Christi etiam ad non prædestinatos extenditur, qvi plurimas gratias accipiant ad salutem, licet non æternam.

*VI.* Ex hypothesi negatæ operationum in Christo communionis & Particularismi rectè & ingenuè negat Jo. Vlackius, satisfactionem Christi esse infiniti valoris.

*VII.* Qvamqvam communior sit sententia negans, effectum meriti Christi esse resurrectionem impiorum: fidei tamen analogiam non lædit sententia affirmans & præterea literâ Scripturæ nititur, I. Corinth. XV. 21. 22. Duo Dd. Hanneckenii.

*VIII.* An Christus etiam post consummationem seculi, itemqve an meriti tantum sui repræsentatione, an verò disertâ oratione pro nobis sit intercessurus? impunè ignorari & in dubio relinqvi potest. Gerhardus.

*IX.* Rectè Origenes ad Celsi objectionem: cur Christus, si DEus sit, tam multa fuerit passus, cum pauca ad redemptionem sufficissent? respondet: non redimere nos tantum, sed & constantiæ & patientiæ exemplum nobis relinqvere debuisse Christum.

*X.* Non poterat DEus citra satisfactionem, à Divinâ personâ præstitam, remittere homini peccata. *XI.*

*XI.* Christus non est Rex mundanus, Joh. XIIX. 36.

*XII.* Neqve talis futurus est ante finem mundi. I. Cor. XV. 25. 26.

---

*Diſp. XXV.*

De

# Statibus Christi.

I.

NOn datur ſtatus inter exinanitionem & exaltationem medius. Pſalm. CX. ult.

*II.* In conceptione Chriſti, virtus altiſſimi, Luc. I. 35. Mariam obumbrans, ipſâ vocis proprietate omnipotentia DEI eſt, ſupplens in Maria, qvod ex ſe efficere illa ſola non poterat. Obumbrabat autem Mariam, ut DEus arcam teſtimonii, Ex. XL. 34. præſentiâ ſuâ uterum ejus Divinitate ſecundæ perſonæ ita implendo, ut qvod ex eâ naſcebatur, Filius DEI vocari poſſet.

*III.* Rectè vereqvè in Harmoniâ Chemnitius: ideò tam breviter ſimpliciterqve nativitatem Chriſti deſcriptam eſſe, Luc. II. 7. ut ſciamus, omnia ordinario modo facta, nec qværenda hic eſſe miracula.

*IV.* Status humiliationis terminatus eſt in morte, mortem includendo, qvousqve illa duravit. Phil. II 8.

*V.* Chriſtum etiam ſec. carnem ſemetipſum ex mortuis reſuſcitaſſe, ſolis radiis ſcriptum eſt, Joh. X. 18.

*VI.* In Epiſtolâ tamen ad Rom. I. 4. ubi Chriſtus dicitur demonſtratus Filius DEI *ex reſurrectione*, non ſuâ ex mortuis, ſed *mortuorum*, ii potius intelligi videntur mortui, qvi cum Chriſto ſurrexerunt, Matth. XXVII. 53. 54. Non tamen excluſo Chriſto, tanqvam primogenito ex mortuis. Varenius.

*VII.* Nihil ſangvinis Chriſti unqvam computruit, aut corrumpi potuit. I. Petr. I. 18. 19. Act. II. 27.

*IIX.* Immeritò de eo dubitavit Auguſtinus: & ex hujus, aliorumqve patrum incommodis de ſangvine Chriſti locutionibus P. Allixius immeritò abſentiam ſangvinis Chriſti ex ſacrâ cœnâ collegit.



*IX.* Chri-

*IX.* Christus non est novus legislator, qvomodocunq; leges considerentur.

*X.* Nec mitigavit legem veterem in se, sed imperfectam tantum obedientiam ob meritum suum credentibus non imputat.

*XI.* Qvamqvam minus periculosa & conformior sit Scripturæ propositio: Christus in triduo mortis verus homo permansit, tamen inter Theologos negantes & affirmantes *de reipsâ consensus utrinq; est, salvo utrobiq; & realissimæ mortis & hypostaticæ unionis mysterio.* Varenius.

*XII.* Absurdè & contradictoriè faciunt, qvi omnipræsentiæ carnis Christi Eutychianismum imputant, dum multipræsentiam ejus in Eucharistiâ concedunt, cum humanæ naturæ, in se spectatæ, & omnipræsentia & multipræsentia æqvè sint adversæ.

---

*Diſp. XXVI.*

De

# Vocatione ad Salutem.

*I.*

VOcationis, qvæ fit per verbum, præambula est vocatio per semina notitiæ innatæ & radios luminis rationis tenues, Act. XVII. 27. Dannhawerus.

*II.* Per instinctus illos naturæ interiores DEus, post præstitum meritum Christi & vi ejusdem directè intendit viam homini parare ad conversionem seu veriorem DEI cultum, qvamqvam illi in se considerati nonnisi accidentaliter, id est, pædagogicè ad eandem concurrant. Hülsemannus.

*III.* Vana est Herberti de Cherbury persvasio, ex solius luminis naturalis usu hominem salvari posse.

*IV.* Cum sine satisfactione pro pœnâ peccati nemo salvetur, Act. IV. 12. & satisfactio illa nullo naturæ argumento innotescere possit. Matth. XVI. 17.

*V.* Qvoscunqve DEus vocat, efficaciter vocat, dummodo ordini à DEO constituto vocati non reluctentur.

*VI.* Vo-

*VI.* Vocatio per famam, ab Ecclesiâ dispersam, dummodo, qvid Ecclesia credat, qvalitercunqve innotescat, ad vocationem per verbum potius, qvam naturam referenda est.

*VII.* Si America insula Platonis Atlantica est, jam Salomonis tempore Divini verbi notitia eò penetravit: si post Christum demum habitari cœpta est, primi incolæ, aut ipsorum majores, ab Apostolis vocati fuerunt.

*IIX.* Propriè loqvendo non datur vocatio ad Ecclesiam, nisi per Evangelium. Rom. IV. 15. Gal. III. 21.

*IX.* Respectu hominis tamen ex accidenti & occasionaliter Lex fit pædagogus ad Christum, adeoqve & Ecclesiam. Gal. III. 24.

*X.* Gratia revocans in Ecclesiâ, ipsâ experientiâ etiam post qvoscunqve lapsus teste, universalis est & seria, sufficiens atqve efficax. Es. LXV. 2. Ez. XXXIII. 11.

*XI.* Solennis tamen revocatio, qvæ fit per prædicationem verbi, extra Ecclesiam neqve promissa, neqve necessaria est. Joh. XII. 36.

*XII.* Qvum DEus deserere malitiosè peccantes dicitur, de subtractione gratiæ, non sufficientis, sed partim justificantis, partim abundantis, seu majoris gratiæ gradus intelligendum est. Jer. III. 12.

---

*Disp. XXVII.*

De

# Regeneratione.

*I.*

REgenerationis vox, qvamqvam diversimodè & in sacris & in Ecclesiasticis scriptoribus accipiatur, communiter tamen & specialiter virium novæ & spiritualis vitæ, qvæ in fide consistit, collationem significat. Joh. III. 5. 6.

*II.* Qvâ vires illæ credendi tendunt ad amplexum Servatoris fiducialem, Joh. I. 12. regeneratio ordine naturæ prior est justificatione; qvâ tendunt ad sanctimoniam vitæ efficiendam, Gal. V. 6. posterior.

*III.* Regeneratio infantum fit per baptismum, tanqvam per organum sacrum. Tit. III. 5. Adultorum per verbum, I. Petr. I. 23.

*IV.* Non poterat H. Grotius loco Joh. III. 5. glossam magis se indignam, magisqve absurdam comminisci, qvam dicendo: per aqvam & Spiritum Spiritum aqveum intelligi, id est, virtutem emundantem. Qvi enim regiâ viâ incedere potest, ineptus est, si ambulet per anfractus.

*V.* Per regenerationem animum statumqve hominis penitus immutari, ut qvi antea in malum omne impetu qvodam ruebat, postea id, qvod bonum DEOqve gratum est, pro viribus & sincerè sectetur, dubio omni caret. I. Petr. I. 22. 23.

*VI.* Non tamen ideò essentia, natura & substantia hominis, ut volunt Weigeliani, immutatur, aut DEIficatur & Christificatur; nisi voces illæ priores, qvod freqventer fieri solet, pro interioribus animi qvalitatibus accipiantur.

*VII.* Nec etiam, cujus natura & status ex malo in bonum penitus immutatur, statim impeccabilis redditur. Eph. IV. 22. usqve ad fin. Rom. VII. 21.

*VIII.* Regeneratio adultorum, qvia fit per verbum, ordinariè instantanea non est, sed successiva. Gal. IV. 19. Musæus. Kœnigius.

*IX.* Et sicut fides, ad qvam producendam regeneratio tendit, crescere potest: ita & vires credendi argumentum capere & ad perfectionem, non momento, sed successivè contendere, inconveniens non est. Qvenstäddius.

*X.* Regeneratio, ut amissibilis, ita & reiterabilis est. Gal. IV. 19. Unde regenitus & is dici potest, qvi aliqvando vel per aqvam vel per verbum, vi participii, regenitus est, vel qvi pro præsenti, vi nominis, in statu est, in qvo regeniti esse debent.

*XI.* Nulla tamen ratio est, cur regeniti voce præ aliis magis vulgaribus & idem significantibus, utpote conversi, pii, fidelis, aliisq; in docendo delectemur, præcipuè cum ob

meta-

metaphoram, in illâ latentem, nescio qvas Fanaticas sibi chimæras sæpius fingant simpliciores.

*XII. Qvi ex DEO regenitus est, peccatum* voluntarium *non facit*, & qvamqvam Satanæ carnisqve tentationes eundem sine peccato esse non patiantur, *DEI tamen semen*, verbum Divinum, ex qvo regeneratus est, *in illo* simul *manet*, ut in peccandi actum, qvamdiu regenitus est, non erumpat: *immò*, qvia plurimi profani hujus mundi filii dicunt, posse Christianum utiqve peccatis indulgere & tamen filium Dei manere, ego Johannes edico: Filius Dei, qvamdiu filius Dei manet, *non potest peccare, qvia ex DEO natus est* & eoipso Satanæ & carnis operibus penitus renunciavit. I. Joh. III. 9.

---

*Disp. XXIIX.*

De

# Conversione.

*I.*

COnversionis initium, medium & finis à solâ gratiâ Dei supernaturali est, nihil ab homine. Phil. II. 13.

*II.* Gratia Dei præveniens naturalem in homine, non tam repugnantiam, qvàm repugnandi necessitatem tollit. Ap. III. 20.

*III.* Qvando igitur homo non repugnat gratiæ, ex solo gratiæ beneficio, Jer. XXXI. 18. 19. qvando repugnat, ex superadditâ novâ malitiâ est. Act. VII. 51.

*IV.* Non potest homo vel evitare vel repugnare compunctioni animi, per primum gratiæ gradum in ipso effectæ, qvo minus exurgat, qvamqvam possit conceptam semel compunctionem statim iterum comprimere, eiqve resistere, ne radices agat. Act. XXIV. 25. Jer. XXIII. 29.

*V.* Gratia convertens ab illuminatione mentis incipit, qvo nomine omnis in re sacrâ informatio venit, qvamqvam ultimum fidei salutaris effectum non semper attingat. Act. XXVI. 18. Joh. I. 9.

*VI.* Non ideò à gratiâ verè illuminatus non est, qvi in

 pluri-

plurimis erroribus mentis & malitiâ voluntatis cœcus permanſit. Matth. XXIII. 37.

*VII.* Qvum gratiam inhabitantem homini ex juſto judicio DEus ſubtrahit, gratiâ tamen convertente & revocante eidem perpetuò aſſiſtit. Eſ. LXV. 2. Ap. III. 20.

*IIX.* Gratia Divina, ſemel homini collata & Sacramento confirmata, qvantum ad DEum, nunqvam retrahitur, ſuſpenditur autem qvoad hominem nonnunqvam aut tollitur ejus effectus ob infidelitatem. Rom. III. 3.

*IX.* Qvamqvam Scripturæ phraſi in homine tantum regenito cum victoriâ luctetur Spiritus inhabitans contra carnem, Rom. VII. 14. ſ. Gal. V. 17. tamen experientia ſimul ſole clarior teſtatur, in ipſis converſionis initiis luctari Spiritum cum carne, nec uno momento voluntatem hominis ad DEum plenè converti. Chemnitius. Hutterus.

*X.* Non ſunt Enthuſiasmi, ut putat Claud. Pajonus, rei, qvi DEum immediatè cum verbo & per verbum ad converſionem concurrere docent, id eſt, verbo non morale tantum, ſed phyſicam etiam aut phyſicæ analogam operationem adſcribunt; Rom. I. 16. Luc. IIX. 11.

*XI.* Nec etiam Enthuſiasmi accuſari poſſunt, qvi DEum cum verbo in uno homine majori virtute & ſucceſſu, qvam in alio agere adſeverant. I. Cor. XII. 11.

*XII.* Nulla naturalia impedimenta, utpote organorum, locorum, vitæ, diſciplinæ, minus apta diſpoſitio, ita remorari converſionem poſſunt, qvin per inditam verbo virtutem poſſint ſuperari.

---

*Diſp. XXIX.*

De

# Pœnitentiâ.

*I.*

POenitentiam, partialiter acceptam, ſano ſenſu diſpoſitionem & præparationem ad fidem, mediumq; perveniendi ad fidem vocare non verentur Theologi. Ex Matth. III. 3. Act. III. 48.

*II.* Non

*II.* Non videntur pugnare hæc duo. *Homo nullo modo est causa procreans vel eliciens pœnitentiam, sed tantum subjectum patiens;* (Osiander.) et: *Subjectum quod pœnitentiæ est homo, viribus supernaturalibus ad pœnitentiam eliciendam sufficienti-us per conversionis gratiam instructus.* (Königius.)

*III.* Pœnitentiæ janua nulli hominum, nec serò pœnitenti, clausa est. II. Petr. III. 9.

*IV.* Pœnitentia tamen sera rarò vera est.

*V.* Difficilis est eorum pœnitentia, qvi per omnem vitam in impietatis sæno volutarunt, non tamen impossibilis. Matth. XIX. 26.

*VI.* Confessio & Absolutio privata qvoad genus mandato Divino, Joh. XX. 23. qvoad speciem ordini Ecclesiæ usqveqvaqve consentanea sunt. I. Cor. XIV. 40.

*VII.* Eadem non sine salutari conscientiarum & exploratione & consolatione S. Evchariſtiæ usui ab Ecclesiâ conjuncta sunt, I. Cor. XI. 28. neqve hodie amplius sine impietate & offensione divelluntur.

*IIX.* Non ideò confessio peccatorum omittenda est, qvia aut peccata mortalia non habemus, Matth. VI. 12. aut non habere nos putamus, Psalm. XIX. 13.

*IX.* Meritò abusus, qvi in audiendis confessionibus & in impertiendâ absolutione freqventer committuntur, à piis doctoribus castigantur, non tamen illi ita sunt universales, qvin legitimus piusqve, qvantum in hac infirmitate semper fieri in Ecclesiâ potuit, aut fieri etiamnum potest, à complurimis ubiqve observetur; aut ita confessioni & absolutioni proprii, qvin in aliis qvibuscunqve Ecclesiæ actibus notari, optariqve emendatio æqvè possit.

*X.* Absolutio ministri qvoad sensum semper est conditionata. Joël. II. 12. 13. Es. I. 16. 17. 18. Tarnovius.

*XI.* Eadem non est voluntatis DEI antecedentis annunciatio, qvia hæc pertinet ad pios & impios, absolutio verò ministri ad illos qvoad præsumptionem ministri solos.

*XII.* Contritioni involvitur odium & detestatio peccati.

Per

Per qvam juxta Chemnitium *non retinetur, sed abjicitur propositum perseverandi & pergendi in sceleribus.* Hoc tamen bonum propositum, qvando nondum accessit fides, perinde ut ipsa contritio, non est spiritualiter & ex omni parte ita bonum, ut DEum homini conciliet & amicum reddat, Rom. XIV. 23. Bona tamen & contritio & bonum istud propositum est, in qvantum est legi conforme & qvâ ex DEI intentione via est ad verum bonum, juxta thesin primam.

*Disp. XXX.*

De

# Justificatione.

*I.*

Distinctio Pontificiorum inter justificationem primam & secundam falsæ tantum doctrinæ palliandæ est inventa.

*II.* Illa qvoqve justificatio secunda Burmanniana, qvâ DEus nos, jam per fidem justificatos & aliqvam præterea inhærentem justitiam habentes, etiam pro talibus justis agnoscat, ut sicut prima justificatio opponitur accusationi hominis coram throno Divino de peccati sui reatu: ita secunda occurrat accusationi hypocriseos & cordis non regeniti, nullo nititur Scripturæ fundamento.

*III.* Justificationis vox, Apoc. XXII. 11. non significat augmentum justitiæ inhærentis, ut evidenter vox: ἁγιάσθητω convincit.

*IV.* Bona Opera non possunt citra offensionem medium vocari sine adposito salutis consequendæ.

*V.* Fidei vita primariò & respectu justificationis unicè in apprehensione meriti Christi consistit. Gal. II. 20. qvæ est actuosa totius cordis & voluntatis in Christo recumbentia. Königius.

*VI.* Secundariò & respectu sanctificationis in virtute progenerandi opera. Gal. V. 6. Unde deficientibus operibus mortua est fides. Jac. II. 17.

*VII.* Qvamqvam Christum, non qvidem absolutè & pro-

propriè, tamen cum adpoſito dici peccatorem imputativè, Scripturæ non disconveniat, II. Cor. V. 21. Pſalm. LXIX. 7. impium tamen eſt, cum Antinomis recentioribus dicere: *nos non magis peccatores eſſe, qvam Chriſtum, qvi peccatum pro nobis factus æqvè ac nos peccator ſit; ita noſtra peccata ipſo actu in Chriſtum translata eſſe, ut nos amplius peccatores non ſimus; electum hominem, qvamvis adulterium, furtum, idololatriam commiſerit, non eſſe illum adulterum, furem, idololatram, ſed id potius de Chriſto affirmandum; nullum unqvam in terris tantum transgreſſorem fuiſſe, qvantus fuerit Chriſtus.*

*IIX.* Verum eſt illud Aug. Confeſſionis: *in Papatu de fide mirum olim erat ſilentium.*

*IX.* Qvi ex Pontificiis ſimulatæ pacis cauſâ concedere videntur, meritum Chriſti fidelibus imputari, jam olim Becano, & hodie Jo. Dezio indice, nihil aliud intelligunt, qvam gratis infundi peccatori reconciliato juſtitiam ſanctificantem; adeoqve in effectu idem qvod cæteri docent.

*X.* Falſum eſt, ſi utamur verbis, vulgari uſu receptis, vix poſſe deprehendi ullum in dogmate de Juſtif. inter nos & Pont. diſſenſum. Vulgaria verba ſunt: Utrum juſtitia, agendo patiendoqve à Chriſto pro nobis præſtita, ita nobis imputetur, ut ad conſeqvendam noſtrorum peccatorum remiſſionem & coram DEO juſtitiam non opus nobis ſit ullis operibus, immò ſi per hæc juſti eſſe velimus, ſalute excidamus? Et tamen confidenter affirmabunt Lutherani, διαρρήδην negabunt Pontificii.

*XI.* Scandaloſa Anomorum in Britanniâ, approbata ab H. Witſio, propoſitio eſt: *Omnia peccata, etiam futura, unâ juſtificatione condonari.* Jer. XIIX. 10.

*XII.* Sicut & illa: *DEum nulla in fidelibus videre peccata. Vocem eſſe Spiritus mendacis, qvi dicat fidelibus, habere eos peccata conſcientiam vaſtantia & qvæ ipſis incumbant velut onus gravius, qvam qvod portari qveat; ac Davidem, dum id de ſe qverebatur, non eſſe ex vero locutum.*

*Disp. XXXI.*

De

# Unione Mysticâ.

*I.*

SUmmi amoris Divini argumentum est, DEum carni nostræ animæqve uniri & nosmetipsos intimè mysticeqvè inhabitare. II. Cor. VI. 16.

*II.* Non est hæc unio substantialis, sed substantiarum.

*III.* Vera qvidem qvies animi in solo DEO ejusqve unione nobiscum qværenda est, sed medium tamen Qvietificæ hujus unionis non est renovatio, sanctificatio, abnegatio, mortificatio, ut Molinosius vult cum Mysticis, sed sola fides. Os. II. 20.

*IV.* Per hanc unionem DEI substantia ad substantiam hominis fidelis propius, qvam ad reliqvas res omnes approximat. Joh. XIV. 23.

*V.* Monstrosa est Weigelii & Ez. Methi sententia: daß Christus wesentlich in den Gläubigen wohne und Sie eben daß Fleisch / welches Christus in Mutter-Leibe an sich genommen und in welchem er am Stam des Creutzes gelitten / an Ihrem Leib tragen / also daß alles / waß sie thäten / nicht sie selber / sondern der HErr Christus in Ihnen verrichte und Sie also gantz ohne Sünde seyen.

*VI.* Unio mystica adeò non est fundamentum omnis justificationis nostræ, ut ejus potius sit effectus. Rom. V. 1.

*VII.* Lutherus dicendo: per fidem nos ita uniri Christo, ut qvasi una cum ipso persona fiamus, dicereqve fidelis de se possit: Ego sum Christus, unionem non mysticam, & physicæ analogam, sed moralem intellexit, h. e. fidei, in justificatione omnia Christi per idenditatem interpretativam nostra facientis. Schomerus.

*VIII.* Qvando in verbis statim seqventibus addit Lutherus: fidem nos Christo copulare, unionem mysticam intelligit, ex justificatione fluentem.

*IX.* Id

*IX.* Id evidenter patet ex Commentario in Joh. XIV. ubi discernere jubet hæc duo: nos in Christo esse & Christum in nobis esse. Jenes gehet über sich/ dieses gehet unter sich. Wir müssen zuvor in Ihm sein mit allem unsern Weßen/ Sünd/ Todt/ Schwachheit und Wissen/ daß wir davon von Christo befreyet sein. Hernach gehet es wider von oben herab: ich bin in ihn gekrochen und aus der Gewalt des Teuffels getreten: so erzeiget er sich wider in mir und spricht: gehe hin/ predige/ tröste/ diene dem Nächsten/ seye gehorsam und gedultig. Ich wil in dir sein und alles thun.

*X.* Formula Concordiæ rejiciendo errorem: *quod non DEus ipse, sed dona DEI duntaxat in credentibus habitent*, non respicit præsentiam DEI universalem, sed specialem, cum damnationem illam non articulo de DEO, sed de justitia fidei inferat.

*XI.* Cum Apostolus dicit: *misit DEus Spiritum Filii, clamantem Abba*, Gal. IV. 6. approximationem Spiritus substantialem à clamore gratioso apertè distingvit, adeoqve & subsantiam Spiritus propius accedere & dona sua magis exerere enunciat.

*XII.* Divina τῆ λόγῳ natura carni suæ, qvoad subsantiam suam, propior est qvam aliis creaturis, qvia illam penetrat & ab eâ ἀδιάστατος est; qvod de nullâ aliâ creaturâ in ordine ad DEI unionem dici potest.

---

*Disp. XXXII.*

De

# Renovatione.

*I.*

RENovationis causa non est tantum verbum Divinum; sed & Sacramentum Baptismi. Tit. III. 5.

*II.* Qvo & infantes verè, ad analogiam causæ physicæ, efficaciter agentis, sanctificantur, non tantum objectivè, imaginem menti infantis, cum ratione uti incipit, sistendo, qvâ fidem suam roborare possit: ut contra Jurium censet El. Saurinus.

*III.* In animâ infantis æqvè ac adulti motus veri excitantur, ad DEI amorem, non disposítiones tantum, qvæ sint semina fidei, multò minus temperamenti tantum correctio, ut censent alii Reformati.

*IV.* Horrenda doctrina est, posse electos in peccata, conscientiam directè vastantia, utpote Davidem in adulterium & Petrum in abnegationem Christi incidere, & tamen gratiæ jacturam non facere.

*V.* Peccati radix, in omne genus vitii propensa, non tollitur per sanctificationem, nisi qvoad reatum. Rom. VII. 14.

*VI.* Renovatio tendit non ad acqvirendam novam vel substantiam, vel essentiam, vel corpus cœleste, aut filiationem naturalem, sed ad accidentalem DEI imaginem. Col. III. 10.

*VII.* Qvam tamen in perfecto gradu hac in vitâ nunqvam attingit. Phil. III. 12.

*IIX.* Potest homo ita renovari, ut semper per gratiam vitare possit malitiosa peccata & qvæ sunt contra conscientiam. Rom. V. 20.

*IX.* De mutatione cordis renovati ita loqvendum est, ne ex carnali homine spiritualis aut ex spirituali carnalis reddatur. Rom. VII. 14. IIX. 9.

*X.* Qvare animus hominis per renovationem intus & in corde mutatur eousqve, ne concupiscentiæ innatæ in actus malitiosos necessariò erumpant, victoriamqve contra Spiritum obtineant. Gal. V. 24.

*XI.* Nulla potest DEO imperfectæ renovationis culpa imputari. Rom. IIX. 3.

*XII.* Sæpe etiam ex renovatis, qvi se ab omni proæretico peccato liberum esse putat, eidem obnoxius est. Qvæ falsa opinio cum obrepere homini facile possit, periculosum est, peccatorum confessioni ob blandam hanc & fallacem persuasionem sese subtrahere, Ps. XIX. 13.

*Disp.*

*Disp. XXXIII.*

De

# Virtute Verbi & Sacramentorum.

*I.*

UNa numero virtus est, qvâ in conversionem agit verbum, & qvâ agit Ministerium per verbum, illa tamen immediata hæc mediata. II. Cor. IV. 7.

*II.* Vis hæc nec à verbo unqvam, neqve à Ministerio est separata. Es. LV. 11.

*III.* Nec ab impio etiam Ministerio unqvam abest. Phil. I. 18.

*IV.* Per accidens fit, ut irregenitus Ecclesiæ Minister per verbum minus efficaciter audientium animos moveat, qvam regenitus.

*V.* Vis verbi Divini non est merè moralis, in persuasione consistens, I. Cor. II. 4. 13. sed simul physica, sive physicæ analoga, movens animum vi internâ & omni humanâ virtute superiore. Hebr. IV. 12.

*VI.* Cum DEus ipse & ejus verbum propriè convertat, illuminet, peccata remittat, nec hæc tantum declaret, idem & Ministerium facere, ultrò intelligitur. Joh. XX. 23. I. Cor. III. 5.

*VII.* Eandem cum verbo virtutem & Sacramenta habent, qvæ præterea & gratiam collatam confirmant. Rom. IV. 11.

*IIX.* Verbum & Sacramenta non sunt nuda instrumenta, multò minus talia instrumenta, qvæ ultra nativam suam virtutem, ut operari possint, elevanda sunt.

*IX. DEus nemini Spiritum & gratiam suam largitur, nisi per verbum*: non ante verbum vel post verbum. Articuli Smalkaldici.

*X.* Non imprimitur per Sacramenta character indelebilis.

*XI.* Duo tantum sunt Sacramenta N. T. propriissimè dicta. I. Joh. V. 8.

*XII.* Cum Apologia A. C. tria Sacramenta propriè dicta numerat, sole clarius est, sub conditione hoc asserere, si Sacramenta dicantur ritus, habentes mandatum & promissionem. Palam etiam est, terminos analogos de proprietate vel magis participare vel minus.

*Diss. XXXIV.*

De

# Lege DEI.

*I.*

LEx naturæ in statu integritatis, ubi omnium facultatum rectitudinem, excluså qvacunqve concupiscentiâ, reqvisivit, à lege naturæ in statu lapsus perfectione tantum differt, non essentiâ. Rom. II, 15.

*II.* Ratione tamen eorum, qvæ hodie lex naturæ ignorat, sensus bonitatis & æqvitatis, post lapsum reliqvus, lex naturæ dicitur, ut virgo deflorata virgo. Hülsemannus.

*III.* Ut notitia DEI post lapsum, absolutè loqvendo, vera notitia est, Rom. I. 18. respectu ad notitiam revelatam habito notitiæ potius simulacrum: ita & dictata naturæ atqve hinc ortæ virtutes nonnisi in comparatione ad perfectionem virtutum revelatarum & in gratia factarum virtutum simulacra vocari possunt.

*IV.* Radix & fons juris naturæ ultimò non in voluntate Divinâ, sed in ipsâ ejus sanctitate & justitiâ residet.

*V.* Lex naturæ presse proprieqve accepta dictatum est rectæ rationis, sine ullo antecedente vel discursu vel consilio & svasione alterius, ipso naturæ impetu præcipiens res faciendas fugiendasqve. Rom. II, 14.

*VI.* Hæc lex planè & à DEO immutabilis est. Psalm. V. 5. seqq.

*VII.* Profana & impia est Joh. Spenceri opinio, DEum ineptos rudesqve gentilium ritus in leges suas cooptasse, ut eò facilius Israëlitæ & gentiles ad veriorem religionem adducerentur.

*IIX.* Sacrificia non sunt legis naturæ, introducta tamen

men legi naturæ non incongrua esse, qvâ gratitudini erga DEum declarandæ inservire existimantur, dici possunt.

*IX.* Lex Positivo-Moralis à Theologis antiqvioribus meritò ignoratur.

*X.* Nec gradus in conjugio Divinitus prohibiti sunt legis Moralis Positivæ, sed naturalis, qvamqvam paulò laxiori sensu acceptæ.

*XI. Jus morale tertii præcepti est, cultum DEO publicum præstare indefinitè certo tempore. Nulla sufficiens ratio ex lege Divinâ elucet, qvæ indicet voluntatem DEI de uno præcisè ex hebdomade dierum. Non in libertate nostrâ positum est extendere diem sanctificationis ad vicesimum vel tricesimum, contra charitatem DEI & proximi. Septimus dies, è permutatione septidui recurrens, non est juris moralis positivi.* Dorscheus.

*XII.* Lex moralis neqve qvoad justificationem, neq; qvoad maledictionem, neqve qvoad rigorem exactionis, neqve qvoad coactionem abrogata est, sed in V. Nq; T. eadem semper manet.

---

*Disp. XXXV.*

De

# Evangelio.

*I.*

FOeda superstitio est, si externis Evangelii elementis vis curandi morbos aut abigendi siniſtra qvælibet adscribatur.

*II.* Evangelii & reqvisitum & effectus proprius est fides, ut Legis opera. Joh. III. 16.

*III.* Id in V. T. sufficienter fuit revelatum. Act. XV. 11. Rom. I. 17. Qvamqvam clarius in Novo. II. Tim. I. 10.

*IV.* Evangelium ad effectum salutis in homine operandum antecedenter non reqvirit conditionem operum. Rom. III. 28. Tit. III. 5.

*V.* Pactum Evangelicum, à DEO cum homine initum, planè gratuitum est, nec nisi ordinis, intra qvem DEus oblatam gratiam dispensare velit, observationem à nobis

bis reqvirit, nempe ut pœnitentiâ actâ in Christum credamus. Marc. I. 15.

*VI.* DEus cum per Evangelium, fide receptum, justitiam nobis & salutem contulit, à nobis reqvirit, ut piè & juxta legem vivamus. I. Petr. II. 24.

*VII.* Ambigua, neq; carens periculo locutio est, DEum vi novi federis Evangelici reqvirere conseqventer & post collatam gratiam mandatorum suorum obedientiam.

*IIX.* Minus periculosè: Evangelium post justificationem nos remittere ad legem, nobis obedientiam injungentem. Rudrauffius.

*IX.* Promissiones Evangelicæ de remissione peccatorum & largiendâ vitâ æternâ suspensæ sunt à fide. Marc. XVI. 15. 16.

*X.* Promissiones Evangelicæ de illuminando intellectu & ingenerandâ fide non sunt suspensæ à fide, sed ab usu mediorum fidei & ordinis à DEO constituti. Rom. X. 17. Calovius.

*XI.* Ex qvo seqvitur, Evangelicam & intellectus illuminationem & voluntatis emendationem in homine nondum regenito existere posse, si mediis illis utatur. Actor. XXVI. 28.

*XII.* Pericopæ Evangelicæ, semel constitutæ & in usum universalem atq; longævum deductæ, utiliter retinentur, nec sine offensione mutantur.

---

*Diss. XXXVI.*

De

# Sacramentis Vet. Testamenti.

I.

SAnius de intentione ministri in administrando Sacramento Bellarminus sensit, qvi virtualem sufficere docuit, si non adsint actualis & habitualis, qvam Fanatici, qvi valorem actuum Ministerii Ecclesiastici à pietate ministri suspendunt.

*II.* Qvi verò hunc valorem verbi prædicationi denegant,

gant, asserunt tamen Sacramentorum administrationi, meminisse debebant, iisdem argumentis utrumqve vel negari vel affirmari.

*III.* Conferunt qvidem Sacramenta gratiam ex opere operato, sed non sine bono motu utentis, h. e. fide. Gal. III. 27. Joh. I. 12.

*IV.* Non datur duplex circumcisio, Abrahamica & Mosaica, ut censuit Spencerus. Joh. VII. 22.

*V.* Nec Ægyptii primi fuerunt circumcisi, ut voluit Marshamus. Jer. IX. 26.

*VI.* Non est Biblica hæc propositio: circumcisio est signum federis Divini; nec invenitur Gen. XVII. 11.

*VII.* Nec hæc propositio est Biblica: circumcisio est fedus Domini; nec invenitur Gen. XVII. 10.

*IIX.* Agnus Paschalis sacrificium erat propriè dictum, Exod. XII. 27. non tamen in pressiori, qvâ cætera sacrificia, significatione.

*IX.* Idem, qvâ sacrificium erat, non Evchariſtiæ, sed mortis Christi, pro nobis toleratæ, figura fuerat. I. Cor. V. 7.

*X.* Materia cœlestis Sacramenti agni Paschalis Christus fuit, qvâ immolandus. Ibid.

*XI.* Unde sine fide, Christum recipiente, prodesse non poterat. Hebr. XI. 28.

*XII.* Sacramenta V. T. non minus qvam Sacramenta N. T. media erant gratiæ justificantis conferendæ & obsignandæ, nec munditiem tantum & sanctitatem legalem conciliarunt. Num. IX. 13. Gen. XVII. 7.

---

*Diſp. XXXVII.*

De

# Baptismo.

*I.*

MOnstrosæ sunt & in gratiam Pontificiorum confictæ Henr. Dodwelli de Baptismo sangvinis sententiæ: sangvinem martyrum esse Christi, pro corpore Christi mystico intellecti, sangvinem. Hunc sangvinem

æqvè ac Christi à peccatis emundare. Utriusqve sangvinis coñunia esse jura. Propter mysticam utriusq; sangvinis unionem Christum proprii sangvinis virtutem per martyrium applicare.

*II.* Rectè ap. Eusebium Dionysius Alex. adversus Cyprianum, in defectu, & Stephanum, Rom. in excessu peccantem, censuit eos rebaptizandos esse, qvi baptizati fuerint ab hæreticis, SS. Trinitatis fidem negantibus.

*III.* Non omninò certum est, utrum infantes in primitivâ Ecclesiâ per immersionem fuerint baptizati, an per adsersionem?

*IV.* Nec, adultos omnes immersione baptizatos esse, à Gabr. Towerson, Anglo, Divinum immersionis institutum urgente, validè probatur ex Act. IIX. 38.

*V.* Baptizandi vox immersionem suâ naturâ non ἐξ ἀνάγκης involvit. I. Cor. X. 2.

*VI.* Qvi cum Carolo Maria du Veil, Anglo, contendunt, ad Apostolicum iñersionis institutum, tanqvam necessarium, meritò hodie regrediendum esse, omnes in Occidente Christianos, tanqvam ἀβαπτίστους, conseqventer condemnant, aut scrupulum certè condemnationis justum iisdem injiciunt.

*VII.* Iniqva in sanctitatem Baptismi Jo. Claudii locutio est: in infantibus, qvi adulti facti nunqvam se convertant, baptismum aliam efficaciam actualem, nisi condemnationis, non exerere.

*IIX.* Si circumcisio minimæ præputii particulæ cordis omnimodam à vitiis repurgationem notare potuit: qvidni & Baptismus per adsersionem mortem peccati & sepulturam? Rom. VI. 3. 4.

*IX.* Ut omnis Sacramenti forma in agendis & dicendis, hæc verò in repetitione verborum institutionis & annexâ precatione consistunt: ita nec infantes ulli, ne qvidem privatim, nisi utroqve observato, baptzandi sunt.

*X.* Factum Baptismale non aliud est, qvam qvo DEUS

us gratiam filiationis baptizato offert & illa per fidem à baptizato acceptatur atq; adeò animus ejus & conscientia in eâdem intimè acqviescit. I. Petr. III. 21.

*XI.* Qvo accepto beneficio ad voluntatem suam voluntati DEI conformandam baptizatus ultrò obligatur, qvam ad rem & vires simul confert Baptismus. Tit. III. 5.

*XII.* Non possunt Reformati salutis suæ esse certi, qvousqve organicam baptismi virtutem inficiantur, qvod vel nupera docet inter Jurium & Saurium concertatio.

## *Diss. XXXIIX.*

De

# SS. Eucharistiâ.

*I.*

ILlud Tertulliani: *ubi Ecclesiastici ordinis non est consessus, & offert & tingit sacerdos, qvi est ibi, solus. Sed & ubi tres, Ecclesia est, licet laici*; rectè à Nicol. Rigaltio contra Gabr. Albaspinæum & ab. H. Grotio contra D. Petavium de libertate laico, in eâ orbis parte, ubi ministri Ecclesiæ ordinati non sunt, nec haberi possunt, concessâ, utrumqve Sacramentum administrandi, exauditur.

*II.* Et aptissima redditur ratio: qvia, ubi vel tres sunt, Ecclesia est. Ecclesia autem ex jure sibi à Christo concesso, Matth. XVI. 19. qvemcunqve velit, & qvocunqve momento velit, constituere sacerdotem potest.

*III.* Fanaticum autem est, asserere, qvod in statu Ecclesiæ ordinario fidelibus qvibusvis inter se liceat administrare Eucharistiam & qvod hæc functio nullibi in Scripturâ ad ministerium sit alligata. I. Cor. IV. 1. II. Cor. V. 20.

*IV.* Cum nullum in Eucharistiæ institutæ historiâ indicium compareat, qvod Christus suimetipsius in cœnâ hospes fuerit, frustra id asseritur.

*V.* Qvo tamen non obstante Minister Ecclesiæ, (dummodo absit ordinis in qvocunqve loco usitati contemptus) sibi ipsi vel porrigere vel sumere sacra symbola æqvè potest, ac omnes possent alii, si in mensâ, propriis sumenda

manibus, qvod utiqve Ecclesiâ ordinante nihil prohiberet, exponerentur.

*VI.* Qvi S. cœnam nunqvam sine administrantis communione celebrari debere contendunt, finem secundarium, qvi in signandâ civium Ecclesiæ communione consistit, laudant, primarium, qvi est gratiæ Divinæ obsignatio, prætereunt.

*VII.* In symbolorum Eucharisticorum separatâ consecratione non repræsentatur ex instituto Christi mors ejusdem.

*IIX.* Sacrificium est Eucharistia, qvia comeditur in eâ & bibitur id, qvod aliqvando verum fuit sacrificium.

*IX.* Non alia fit in cœnâ symbolorum transmutatio, qvam ut, dicente in Ep. ad Cæsarium Chrysostomo, *panis naturâ integrâ manente, per consecrationis sacerdotalis gratiam panis corporis Dominici appellatione dignus efficiatur.*

*X.* Ut ob concomitantiam naturalem, qvâ posito Patre ponuntur omnes personæ Divinæ, in nomine unius & solius Patris baptizare non licet: ita nec ob eandem concomitantiam in cœnâ cum pane solum distribuere corpus.

*XI.* Materia S. Eucharistiæ solum est corpus, solusqve sangvis Christi, qvâ tamen mediante & Christum ipsum & Spiritum S. & totam SS. Trinitatem fide simul accipimus, nobisqve unimus. I. Cor. XII. 13.

*XII. Reformati veram cœnam integrè administrant in suâ Ecclesiâ, qvaliscunqz tandem eorum doctrina sit, qvam de hoc sacratissimo animæ epulo adversus claram literam institutionis in Ecclesiis suis fovent, disseminant, inculcant. Positis enim Sacramenti alicujus partibus essentialibus, in actu ritus à DEO præcepti legitimo, ponitur in Ecclesiâ, cui soli Sacramenta propria sunt, ipsum verum & integrum Sacramentum.* Tob. Wagnerus. Dannhawerus.

---

*Disp. XXXIX*

De

# Testamentis.

I. Testa-

I.

TEstamentum & Fedus Scripturæ usu non aliter differunt, qvam qvod illud mortem, fedus confirmantem involvat, hoc ab eadem præscindat.

II. Fedus eodem Scripturæ usu est dispositio Divina de salute nostrâ, qvâ ratione eandem adipisci debeamus.

III. Pactum V. T. qvamqvam sub conditione pædagogicâ perfectè servatæ legis initum à DEO cum homine fuerit, neqvaqvam tamen promissiones habuit tantum terrenas, sed etiam spirituales atqve cœlestes. Kœnigius.

IV. Rectè Chemnitius: *Vetus Testamentum est litera occidens, ministerium mortis & damnationis, generans ad servitutem & doctrina seu lex tradita tabulis lapideis.*

V. Idem: *Novum Testamentum est Spiritus vivificans, ministerium justitiæ, Spiritus & vitæ.*

VI. Ex qvo rectè concluditur: *Vetus fedus neminem justificare potuit, Gal. III. 21. Hebr. VII. 18. 19. Novum una salutis via.* Dorscheus.

VII. Et porrò: *Novi Testamenti virtus & antrorsum & retrorsum ad sanctos patres sub antiqvo federe, immò ad caput usqz atqz stirpem generis humani penetravit.*

IIX. Lex moralis in N. T. neqve qvoad justificationem, neqve qvoad maledictionem, neqve qvoad rigorem exactionis est abrogata. Luc. X. 28.

IX. Fides eorum, qvi sub V. T. vixerunt, qvoad substantiam eadem est cum fide eorum, qvi sub N. T. vivunt. Act. IV. 12. X. 43. XV. 11.

X. Revelatio tantum eorum, qvæ ad hanc fidem pertinent, in N. T. clarior & uberior est qvam in V. qvamqvam utrobiqve ad generandam fidem sufficiens.

XI. Ut sine incarnatione & passione Filii DEI salvari nemo poterat; Rom. IIX. 32. ita nec sine notitiâ hujus incarnationis & passionis salvari qvisqvam sive in V. sive in N. T. potest. Joh. XVII. 3.

XII. Non dantur nisi duo Testamenta, qvoad substantiam talia, Jer. XXXI. 31. f. Hebr. IIX. 6. f.

*Disp. XL.*

De

# Fide.

*I.*

INntempestiva & damnosa subtilitas est, notitiam ex partibus fidei eliminare & ad conditiones, qvæ necessario ad eandem præreqviruntur, referre.

*II.* Absurdum est, notitiam fidei à scientiâ rerum sacrarum distingvere. Es. LIII. 12. Hiob. XIX. 25.

*III.* Forma fidei, qvâ justificat, in receptione, adeoqve in passione consistit, Joh. I. 12. qvæ tamen eo momento, qvo recipit, vivax & actuosa est, beneficium, qvod accepit, arctè tenendo, Gen. XXXII. 26. Gal. II. 20.

*IV.* Non ad omnem non repugnantiam fides consequitur, sed ad eam tantum, qvæ receptionem gratiæ justificantis immediatè antecedit. Act. XXVI. 19.

*V.* Qvi enim primo gratiæ gradui non repugnat, repugnat autem vel secundo vel tertio, fidei particeps non redditur. Act. XXVI. 28.

*VI.* Apologia Aug. Conf. cum inqvit: *illa virtus justificat, qvæ apprehendit Christum; hæc autem virtus fides est:* operi justificandi virtutem non tribuit, sed occasione ex adversariorum argumento sumpta, qvo caritatem, qvia maxima juxta Apostolum virtus sit, justificare contendebant, virtutis vocem ad eam notionem, qvâ vires significat, qvæ majus ipsâ charitate opus efficiant, deflectit.

*VII.* Maxima autem fidei virtus seu opus est meriti Christi, semel recepti, complexus, in eodemq, totius animi recumbentia; post illam charitas DEI & proximi. Gal. V. 6.

*VIII.* Eadem Apologia: *velle credere est obedientia erga DEum*; Socinianis non patrocinatur, qvi fidem per obedientiam non tam verbo Evangelii, Christum offerentis, qvam legis præstitam definiunt.

*IX.* Fidei vita primaria, interno animi, de gratiâ acceptâ exultantis, motu definita, à carnali securitate secernitur,

nitur, partim per internam ejus formam, verbo Divino descriptam, partim per exteriorem, si à seriâ contritione ortum duxerit & peccandi libidinem verè extingvat. II. Petr. II. 20.

*X.* Si Christianismus pro eo hominis statu accipiatur, qvo in gratiâ Divinâ is constituitur, solâ fide ex parte hominis absolvitur. Act. IIX. 37.

*XI.* Si pro Christiani hominis officio, rectè docuerunt etiam Catechetici libelli: Christianum non esse, nisi qvi & rectè credat & piè vivat.

*XII.* Non credunt infantes fide alienâ, vel Parentum vel Patrinorum, sed suâ, à fide adultorum essentialiter non diversâ, Hab. II. 4.

---

*Disp. XLI.*

De

# Bonis Operibus.

*I.*

BOnum opus in rigore Divino non est, nisi qvod legi perfectè conformatum est, cum qvoad omnes animi corporisqve facultates, tum qvoad res omnes & actiones, ab iisdem proficiscentes, tum qvoad intensionem omnium agendi virium, toto vitæ tempore sine ullâ interruptione exerendarum. Deut. VI. 5. I. Cor. XIII. 8.

*II.* Unde Bona Opera verè perfecteqvè talia ne qvidem in renatis dantur, nedum in gentilibus. Rom. VII. 19.

*III.* Vera tamen sunt bona opera gentilium, qvâ legi qvodammodo conformia sunt, Rom. II. 14. ut vera est notitia, qvam de DEO habent, Rom. I. 18. licet imperfectissima.

*IV.* Veriora sunt etiam legaliter Christianorum Bona opera, qvia ad principium perfectius regulantur & fiunt auxilio Spiritus Sancti, non obstante eorum imperfectione. Rom. II. 7.

*V.* Rectè interea B. Lutherus: *in omni bono opere est peccatum.* Idqve juxta regulam: bonum æstimatur ex integrâ causâ, malum ex qvovis defectu.

*VI.* Qvam-

*VI.* Qvamqvam juxta Catecheſin Lutheri *qvotidie multifariam peccemus & nihil niſi pœnam mereamur*, Jac. III. 2. dubitandum tamen non eſt, hominem renatum virtute gratiæ, ſibi inhabitantis, ab omni peccato voluntario, fidem excutiente, cavere ſibi poſſe. Rom. V. 20. 21.

*VII.* Id niſi poſſet, nunqvam ſalutis ſuæ certus foret.

*VIII.* Nec tamen nunqvam ita ſecurus ſtatus ſui regenitus eſſe debet, qvin animo ſuo recolat, peccatis mortalibus, etiam eâ in re, ubi minimè putaverit, jacturam ſe fidei facere poſſe. Phil. II. 12. Pſalm. XIX. 13. Ideò enim vetus regula eſt: Chriſtianorum vita perpetua pœnitentia.

*IX.* Ad abſolutam Chriſtianarum virtutum perfectionem in hac vitâ pervenire nemo poteſt, nec qvisqvam legem in rigore Divinitus reqviſito implere. Eccl. VII. 21.

*X.* Datur tamen perfectio ſecundum qvid, ſeu inchoativa, Phil. III. 15. Col. IV. 12. & impletio legis, qvâ ſuâ voluntate non peccent renati, ſed inhærens tantum peccatum ſentiant, contra votum ſuum recurrens. I. Joh. III. 6. 9. Jac. II. 8.

*XI. Regenitus, qvi Spiritu DEI regitur, ex vero DEI Divinæq; voluntatis amore officium facere ſtudet & adverſos peccati motus cohibet ac luctando vincit, ne unqvam niſi per ſubitaneam obreptionem ſecundum illos agat. Gal. V. 16. Rom. VIII. 7. 13.* Schomerus.

*XII. Lucta illa carnis & Spiritus ubicunq; reperitur, vita ſpiritualis reperitur, qvam Spiritus Divini gratia in homine accendit, & ut fortius reſiſtitur pravis concupiſcentiis, majores facit renovatio progreſſus, cujus ultimum in hac vitâ complementum eſt, ut ſemper motus mali in ipſis ſuis initiis & primo qvaſi partu comprimantur.* Idem.

---

*Diſp. XLII.*

De

# Miniſterio Eccleſiaſtico.

*I.*

VOcatio mediata ad Miniſterium Eccleſiaſticum rectè dicitur Divina. Act. XX. 28. Eph. IV. 11.

II. Ut

*II.* Ut non desinit DEus cooperari rebus creatis concursu generali, qvamqvam contra intentionem ipsius actioni multa interveniant: ita speciali concursu vocari ad ministerium potest, etsi plurimi interveniant abusus.

*III.* Non datur hodie Apostolatus propriè dictus, ut contendit Hadr. Saravia.

*IV.* Neqve Lutherus noster immediatè ad reformationis opus vocatus est, qvamqvam in ipso reformationis opere extraordinariâ gratiâ & successu à DEO fuerit beatus.

*V.* Qvi hodie vel vocationis suæ, vel doctrinæ certitudinem immediatam, aut aliam qvamcunqve, nisi qvæ est ex literâ Scripturæ, cum testificatione Spiritus S. conjunctæ, jactant, à Fanaticismo se nullo modo liberare possunt.

*VI.* Non tenemur hodie abire ad gentes Barbaras, easqve, qvod magno conatu egit Baro Justinianus, convertere.

*VII.* Qvi in Barbarorum regionibus commercia tractant, rem Christianâ charitate dignam faciunt, si & Barbarorum salutem per homines ad eam rem idoneos procurent.

*VIII.* Excommunicatio major non ad solum ministerium Ecclesiasticum pertinet. I. Cor. V. 4. Matth. XIIX. 17.

*IX.* Non conduceret Ecclesiæ, si unus omnibus reliqvis præficeretur Episcopus, etiam suppositâ doctrinæ veritate.

*X.* Etiam irregeniti ministri qvoad donorum sanctificantium possessionem officinæ sunt Spiritus Sancti: qvamqvam ob ambiguitatem & ad vitandam calumniam termino, absolutè posito, haud facile uti debeamus, argumento loci, II. Cor. VI. 16.

*XI.* Si dona sint paria, Minister regenitus plus ædificat, qvam irregenitus. Imò idem dicendum, si regenitus minora habeat dona, irregenitus autem sit notoriè impius. Psalm. L. 16. 17.

*XII.* Si verò Minister regenitus proponendi exigua

aut nulla habeat dona, irregenitus excellentia, cujus tamen impietas publicè nota non sit, plus ædificare hunc qvam illum, non immeritò creditur.

*Diſp. XLIII.*

De

# Magiſtratu Politico.

*I.*

OMni Magiſtratui, étiam infideli & heterodoxo, vi mandati Divini & conſcientiæ parendum eſt. Rom. XIII. 1.

*II.* Inde qvi ſubditos vinculo liberat obedientiæ, hæretico magiſtratui præſtandæ, Anti-Chriſti notam apertè incurrit, qvæ eſt, efferre ſe ſuper id, qvod eſt & dicitur DEus, II. Theſſ. II. 4.

*III.* Magiſtratui exercitio tyranno vi reſiſti non debet. Rom. XIII. 2.

*IV.* Clerici naturali & Divino jure ab oneribus magiſtratui pendendis exempti non ſunt. Rom. XIII. 1. 7. Matth. XVII. 27. Qvamqvam gentium etiam more æqvum eſt, privilegio exemptionis eosdem gaudere. Gen. XLVII. 22.

*V.* Magiſtratus imperium immediatè eſt à DEO, non à populo, majeſtatem radicaliter poſſidente. Prov. IIX. 15. Rom. XIII. 1. Eſt enim magiſtratus vicarius DEI, non populi. Rom. XIII. 4. Sap. VI. 5.

*VI.* Cum Reges non à DEO eſſe dicuntur, abuſus poteſtatis, non poteſtas ipſa à DEO removetur. Oſ. IIX. 4.

*VII.* Cura veræ religionis in remp. introducendæ, in eâqve conſervandæ, ipſo naturali jure ante omnia cætera magiſtratui incumbit, qvod qvi negant, gentilibus ſunt deteſtabiliores.

*IIX.* Vera autem religio non eſt nuda morum doctrina, ut Tolerantes in Angliâ & Belgio ſomniant, ſed myſteriorum Divinorum notitia, Joh. XVII. 3. Qvâ illa deſtituta cadaveris inſtar vitâ & ſpiritu deſtituitur.

*IX.* Qvos in Rep. hæreticos leges fundamentales & pacta

pacta sanctè inita ferre jubent, eos violare nefas, nisi publicam rem turbent. Sam. XXI. 1, 2.

*X.* Qvi per conniventiam feruntur, aut se nobis insinuant, in illos inqvisitione sævire, iis eripere vitam, eosqve fortunis spoliare, Christianum magistratum non decet, sed Anti-Christianum.

*XI.* Non tamen ideò in sinu nostro aperti Christi hostes tolerandi sunt.

*XII.* Jus Regium, I. Sam. IIX. 11. jus verum est, in extremo necessitatis casu Regi exercendum, ut tamen simul ostendatur, id si in tyrannidem, ut facilius qvam in aliis Reip. formis fieri possit, degeneret, à DEO status immutationem ob sui contemptum sperandum non esse. Of. XIII. 10.

---

*Disp. XLIV.*

De

# Statu Oeconomico.

*I.*

POlygamia Patrum in V. T. qvamqvam naturali potius, generalius tamen dicto & in certis tantum circumstantiis obliganti, qvam positivo juri adversa, tolerata fuit, non circa eam dispensatum. Act. XIII. 18.

*II.* Rectè illa prohibita esse dicitur, Lev. XIIX. 18.

*III.* Cognitio rerum matrimonialium Divino & naturali jure, jure item Ecclesiastico veteri ad Principem pertinet; stolidumqve est, denegare Christiano, qvod conceditur gentili, ut rectè in ipsâ Rom. Ecclesiâ contra Galesium defendit Launoius.

*IV.* Qvi tolerari posse conjugia, in qvibusdam gradibus Divinitus prohibitis, censent, non omnes illos gradus aut morali positivo, aut naturali jure prohibitos esse, dicere necesse habent.

*V.* Naturali autem jure gradus illos, qvamqvam inæqvaliter, prohibitos esse, & pœna transgressoribus universim dictata, Lev. XIIX. 24. & obligatio gentilium ad eosdem convincit, I. Cor. V, 1.

 *VI.* Con-

*VI.* Consensus parentum non de honestate tantum est contrahendi conjugii, sed de necessitate. Num. XXX. 4 14.

*VII.* Impotentia ante nuptias contracta solvit matrimonium, qvippe qvod sub tacitâ aptitudinis conditione, eâqve honestâ, fuerat initum.

*IIX.* Si tamen à spadone fuerit cum sciente & volente contractum & consummatum, non levia videntur argumenta, qvæ tolerandum esse svadent, argumento loci I. Reg. I. 2. 4. Theologi Lipsienses. Gryphiswaldenses. Regiomontani.

*IX.* Cœlibatus in se non est perfectior conjugio, sed conjugium cœlibatu. Gen. II. 18.

*X.* Malitiosa desertio qvoad vinculum solvit matrimonium, I. Cor. VII. 12. 15. Nec Antonii à Mara rationes contrarium evincunt.

*XI.* Nec votum impedit matrimonium, si qvis se continere neqvit. I. Cor. VII. 9.

*XII.* Votum tamen continentiæ, absolutè conceptum, nisi de potentiâ continendi certus sis, impium est.

---

*Disp. XLV.*

De

# Ecclesiâ.

*I.*

VEra Ecclesia est, qvæ complectitur & docet veritatem, in Scripturâ revelatam. Joh. XVII. 17.

*II.* Qvamqvam verò solâ fide membra Ecclesiæ formaliter constituamur, tamen *dilectio* simul *est vinculum & colligatio, qvâ colligantur & copulantur plura membra Ecclesiæ inter sese, Col. III. 14.* Apologia Augustanæ Confessionis.

*III.* Non est primus fidei articulus: *credo Ecclesiam*; nec initium informationis ad fidem Christianam ordine vel naturæ vel doctrinæ ab auctoritate Ecclesiæ faciendum. Rom. X. 17.

*IV.* Tota Ecclesia visibilis non est infallibilis.

*V.* Sola Lutherana Ecclesia, sive fidem spectes, in Augusf.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1003432077/phys_0064
DFG

Auguſt. Confeſſione comprehenſam, ſive congregationem exteriorem, eſt vera Eccleſia.

*VI.* Romana Eccleſia non eſt vera Eccleſia; in Romanâ tamen Eccleſiâ hodiernâ qvædam membra ſunt veræ Eccleſiæ; in Romanâ autem Eccleſiâ ante Lutherum integræ etiam veræ Eccleſiæ partes fuerunt.

*VII.* Romana Eccleſia qvoad verbi Divini, alienam à gloſſis, propoſitionem & adminiſtrationem Baptismi, qvod ad eſſentialia ejusdem ſpectat, non eſt nulla Eccleſia.

*IIX.* In Rom. Eccleſiâ, qvâ tali & ut eſt Lutheranæ qvoad doctrinam oppoſita, vi hujus doctrinæ nemo ſalvari poteſt.

*IX.* Non negant, nec negare poſſunt Pontificii, in ipſâ Lutheranâ Eccleſiâ plurimos ſalvari.

*X.* Romana Eccleſia Catholica dicenda non eſt, argumento loci II. Cor. XI. 5. 12. Qvi è noſtris Romanos Catholicos appellant, eodem id ſenſu & libertate faciunt, qvâ Judæos vocamus Judæos, Apoc. II. 9. Lutherani verò ægrè non ferunt, ſi non dicantur Catholici, qvamqvam verè ſint Catholici, qvia nec DEus ægrè tulit, ſi dictus non fuit Dominus, qvamqvam verè fuerit Dominus. Oſ. II. 16. 17.

*XI.* Lutheranam Eccleſiam Babelis infamiâ non notant, niſi qvi ipſi confundere in eadem omnia adlaborant.

*XII.* Si tamen exterior illius ſtatus in qvibusdam locis ita corruptus eſſet, ut graviorem etiam appellationis cenſuram mereretur, exemplo urbis Hieroſolymitanæ, Eſ. I. 21. Ezech. XVI. per tot. tamen ſeparatio, ut ſanctius vivi poſſit, inſtituenda non eſt, ſive à toto Eccleſiæ corpore, ſive à parte ejusdem, aut per conventus privatos, aut per inſtituta clancularia collegia alia, ſchisma tandem inducentia. Epheſ. IV. 1. ſ.

---

*Diſp. XLVI.*

De

# Conciliis.

I.

NUllum datur Concilium, qvod Ecclesiam universam exactè repræsentet, adeoqve nullum Concilium verè œcumenicum & universale est.

II. Qvare nec Conciliorum universalium canones, sive qvoad doctrinam, sive qvoad mores, eò qvod sunt talium Conciliorum canones, ab erroris periculo sunt immunes.

III. Rectè Edm. Richerius, Pontificius Gallus, in fronte Historiæ Conciliorum generalium: *Constantinus M. atq; alii Imperatores Christiani, velut communes Episcopi & exteriorís disciplinæ assertores, octo prima Concilia universalia, pro juris Divini, naturalis & Canonici vindiciis indixerunt & congregarunt.*

IV. Non potest Imperator sine imminutione majestatis suæ hoc jus alienando transferre in Pontificem, ut, qvod suâ naturâ est imperii politici, fiat juris Ecclesiastici. Rom. XIII. 1.

V. Qvi verò Concilia convocandi jus habet, longè magis jure gaudet suffragii in Conciliis, unâ cum aliis Laicis, rerum sacrarum peritis, ferendi. Act. XV. 6. 22.

VI. Synodorum naturam imitantur, simulemqve effectum habent, instituta supremi Magistratus auctoritate colloqvia, immò collationes sententiarum per epistolas inter absentes. I. Cor. V. 3. 4.

VII. Hospes sit in antiqvitate, qvi ignoret, innumeras particulares Synodos non de moribus tantum, sed & de fide tractasse.

IIX. Liberalius æqvo etiam de sui temporis Conciliis dictum est illud à Nazianzeno: *nullius Concilii finem lætum & faustum vidi, nec qvod depulsionem malorum potius, qvam acceptionem & incrementum habuerit.*

IX. Non est alia vel offensa in verbo vel à Christo & Apostolis consecrata veritatis indagandæ via, qvam colloqvia & disputationes. Matth. XXII. 34.

X. Con-

*X.* Concilia res credendas non definiunt, sed definitas in Scripturâ, veritatem à falsitate discernendo, declarant.

*XI.* Qvare norma Conciliorum est Scriptura S. eaqve sola.

*XII.* Qvum in Conciliis ad anteriores Ecclesiæ doctores provocatur, id tantum agitur, ut ostendatur, errorem, de qvo qvæstio est, & noviter esse introductum, & jam olim ab antiqvis rejectum.

---

*Diss. XLVII.*

De

# Anti Christo.

*I.*

*Persvasum nobis esse debet, luce meridianâ clarius esse, qvod omnes AntiChristi notæ, omnia elogia, qvæ apud Paulum inveniuntur, exactè qvadrent in Rom. Pontificem.* Calixtus.

*II.* Primaria illa nota: *extollere se super omne id, qvod dicitur DEus, aut religio, & ostentare, se esse DEum*, non tam de potestatis usurpatione, qvam arrogatione, non tam de praxi, qvam doctrinâ intellecta, & omni & soli Pontifici & semper competit.

*III.* AntiChristus, qvâ primatum spiritualem, in Bonifacio III. qvi ut Romana Ecclesia caput omnium Ecclesiarum diceretur, à Phocâ, parricidâ, obtinuit, qvâ temporalem, in Gregorio VII. qvi Dictatus de omnipotentiâ Pontificiâ condidit, adultus factus esse meritò dicitur.

*IV.* Non lædit Imperatoriam Majestatem, qvi eandem subesse Pontifici, tanqvam præsuli, profitetur: sicut Apostoli non læserunt Imperatorum gentilium majestatem, qvam sacrosanctam habuerunt, Rom. XIII. 1. s. qvando simul docuerunt, DEos, qvos coluerunt, esse dæmonas. Eph. II. 2.

*V.* Nemo unqvam Imperatorum Regumqve Pontificis arrogatam supra omne id, qvod dicitur DEus, atqve adeò & super sese potestatem agnovit, nedum sciens volensqve ei sese subjecit.

*VI.* Non

*VI.* Non est infallibilis Pontifex Romanus, sive in rebus fidei, sive facti, sive dum pro cathedrâ fert sententiam, sive dum privato nomine decidit.

*VII.* Veræ sunt Cleri Gallicani de Pontifice, si is etiam pro universali Occidentalis Ecclesiæ Episcopo habeatur, propositiones, qvarum prima est: Papam in temporalia nullam habere potestatem, sive directam, sive indirectam.

*IIX.* Secunda: Concilium esse supra Papam, vi Concilii Constantiensis, non tantum de tempore schismatis, sed universim intelligendi.

*IX.* Tertia: ad canones Pontificis judicium esse adstrictum. Qvicqvid contra fecerit, irritum esse.

*X.* Qvarta: si Pontifex præcipuam habeat in rebus fidei auctoritatem, ejus tamen decisiones, non accidente Ecclesiæ consensu, certas & infallibiles non esse.

*XI.* Monstrosa fuit Romana Ecclesia, si juxta Ant. Arnaldum duo habuit principio capita: Petrum & Paulum, etiam qvando sententia juxta Innocentium X. cum subordinatione intelligatur Pauli à Petro.

*XII.* Absurdum est, Pontifici à Principe Evangelico titulum tribui *Sanctissimi Patris*, sub specie ceremoniæ civilis: absurdius, sub eodem prætextu, ut magno Italiæ Domino, ejusdem pedibus oscula figi.

---

*Disp. XLIIX.*

De

# Morte & Resurrectione.

*I.*

DEus non est causa mortis, meritum ejus vel decernendo vel infligendo præcedens, Ez. XXXIII. 11. & nec qvidem secundum naturam suam esse potest. Matth. XIX. 17. Est tamen causa mortem, si præcesserit meritum, & interminans, Psalm. VII. 12. 13. 14. & infligens. I. Sam. II. 6.

*II.* Fatalis est vitæ terminus ordinariè ad prævisionem causarum, mortem liberè vel accelerantium vel producentium,

tium extraordinariè ad absolutum qvidem, sed justum DEI beneplacitum. Hiob. XIV. 5.

*III.* Non amittunt animæ demortuorum earum rerum notitiam, qvam in hac vitâ sibi comparaverant, Luc. XVI. 28. Non tamen probabile est, novam eos rerum, qvæ in hoc orbe geruntur, scientiam acqvirere. Esai. LXIV. 16.

*IV. Orationem pro mortuis nos non prohibemus.* Apologia Aug. Conf. Potest enim iisdem à DEO & qvies in sepulcris & conjunctio corporis cum animâ in resurrectione & beatitudo totius compositi exoptari.

*V.* Animarum post mortem in assumto schemate apparitio non nisi per fabulosa & procurata aut Satanæ aut aliorum præstigiatorum technis exempla verisimilis reddi potest & animarum beatarum pariter, Apoc. XIV. 26. atqve damnatarum statui repugnat. Luc. XVI. 26.

*VI.* Ordini Divino, in Scripturæ exemplis ostenso, præcipuè humatio, in pulverem corpus honestè resolvens, Gen. III. 19. conveniens est: à qvâ qvo remotius alii sepeliendi modi, qvi vel corpus vi qvadam consumunt, vel à corruptione præservant, recedunt, eo minus Christianismo convenire putandi sunt.

*VII.* Non datur locus post mortem intermedius, in qvo sive pro pœnis hic promeritis satisfaciant animæ, sive delictorum pœnitentiam agant & salventur. Hebr. IX. 27.

*VIII.* Ut bis demortui extra ordinem, ad declarandam Divinam potentiam, bis naturæ debitum solverunt: ita & extra ordinem eorum animas in loco statuve tertio fuisse & labe originali commaculatas mansisse absurdum non est.

*IX.* Qvamqvam mors corporalis ex accidenti decretæ reparationis sit pœna peccati, tamen non corporalem sed æternam mortem DEus homini in verbis: *qvo die peccaveris, morte morieris*, est interminatus. Calovius.

*X.* Duplicem resurrectionem corporalem posthac futuram ignorat Scriptura. Joh. V. 28. 29. VI. 29. 40.

*XI.* Resurrectio ejusdem carnis ad eum modum concepta, qvo fluvius, qvamqvamqvam semper mutatâ aqvâ, idem fluvius manet, ut eandem in Religione Medici Th. Brownius repræsentat, non est resurrectio ejusdem numero carnis.

*XII.* Non ideò carnis resurrectio ex ratione non innotescit, qvia, *ut carnis restitutio vegetur*, dicente Tertulliano, *de unâ omnium Philosophorum schola sumitur*: nam & Philosophi gentiles resurrectionis possibilitatem negarunt, de qvâ tamen, qvin ex ratione innotescat, inter Christianos non dubitatur.

*Diſp. XLIX.*

De

# Extremo Judicio.

*I.*

PArticulare judicium, ut ante, ita & poſt mortem in qvamlibet animam latum, Joh. III. 18. eidemq; vel damnationem vel ſalutem addicens, Ap. XIV. 13. Phil. I. 23. non tollit judicium univerſale & ſolenne, qvod ſententiam fert in totum compoſitum. Matth. XXV. 31.

*II.* Ineptè à Greg. Franco pro ſignis extremi diei propriis venditantur, tum maculæ ſolares, tumqvod ſol ex Mathematicorum calculo XXXVI. ſemediamentris terræ nobis appropinqvaverit magis qvam antea.

*III.* Neqve Ecclipſes neqve Cometæ inter ſigna extremi diei propria merentur recenſeri.

*IV.* Per ſignum Filii hominis, jamjam venturum demonſtrans, omnium probabiliſſimè intelligitur majeſtas venientis, conſiſtens & in ſplendore corporis Chriſti & in claritate nubis, cui inſidebit & in comitatu angelico perqvam glorioſo & in ſonitu vocis, inſtar tubæ, vehementi atq; terribili. Matth. XXIV. 30.

*V.* Locus extremi judicii, qvia nuſpiam revelatus, impunè ignoratur.

*VI.* Provocatio ad vallem Joſaphat, ut ipſo nomine ſuperſtitioſa, ita qvoad rem ipſam Chriſtianæ erga proximum charitati eſt adverſa. Matth. V. 44. Act. VII. 60.

*VII.* Publicabuntur generaliter in hoc judicio, ſine ullâ tamen exprobratione, immò cum laude ob actam de iis pœnitentiam, etiam electorum peccata, ſub prædicatâ ubiqve Scripturarum & rerum & perſonarum judicandarum univerſalitate comprehenſa. Ap. XX. 12. Eccl. XII. 14. Rom. XIV. 10. 12. Hülſemannus. Scherzerus.

*IIX.* Norma extremi judicii Evangelium eſt, cui credendo ſalvabuntur fideles & non credendo condemnabuntur impii. Joh. III. 18. Marc. XVI. 16.

*IX.* Unum datur tantum extremum judicium & unus dies extremus, qvo Chriſtus non partem mundi, ſed univerſum mundum judicaturus eſt. Joh. V. 28. 29. VI. 39. 40. XI. 24.

*X.* Idqve conjunctum erit cum æternâ gloriâ ſalvandorum & æternâ pœnâ damnandorum. Matth. XXV. 31. 46. & cum conſummatione univerſi. II. Petr. III. 4. 10.

*XI.* Non poteſt certo & ſolido argumento demonſtrari, ullam fuiſſe inter Cerinthi & Papiæ chiliasmum differentiam. Nec ſaniores Judæi unqvam

qvàm alias in regno Meſſiæ glorioſo delicias, qvam qvales Chiliaſtæ hodieqve ſomniant, expectarunt,

*XII.* Cum Chiliasmus recentior omnibus ſingulisqve articulis XVII. Aug. Conf. verbis è diametro ſit adverſus, utpote qvo docetur, Chriſtum non appariturum in conſummatione mundi ad judicandum, ſed mille ante annis, nec mortuos omnes reſuſcitaturum, ſed pios tantum & ex impiis ſceleratiores, nec piis & electis daturum vitam æternam, ſed temporalem, ex qvâ ad æternam poſt mille annos tranſituri ſint, nec impios homines ac Diabolos condemnaturum, ut ſine fine crucientur, ſed illos juxta æternum Evangelium poſt æternitates æternitatum ex cruciatibus iſtis liberaturum, inqve priſtinum primumqve felicitatis ſtatum reducturum eſſe, qvomodo ullâ ſpecie dubitari poteſt, hunc ipſum chiliasmum in antitheſi rejectum eſſe atqve damnatum?

---

*Diſp. L. & Ultima.*

De

# Conſummatione Mundi.

*I.*

PRobabilius eſt, conflagrationem univerſi judicium extremum ſecuturam eſſe, qvam anteceſſuram; nec contrarium Ap. XX. 11. dicitur, niſi & mortuorum reſuſcitationem, v. 12. eandem ſeqvi velimus, qvod abſurdum.

*II.* Peribit autem mundus ſecundum ſubſtantiam. Luc. XXI. 33.

*III.* Cum omnia corpora cœleſtia, Deut. IV. 19. unà cum orbe terreno, Pſalm. CXV. 16. hominis causâ condita ſint, non ſolam terram, ſed & cœlum univerſum periturum eſſe igne ultrò intelligitur. II. Petr. III. 7.

*IV.* Cum Apologia Aug. Conf. inqvit: *naturam ſeneſcere & fieri paulatim deteriorem*, de morum corruptione in homine depravato id intelligendum eſt; nec enim natura ipſa ſeneſcit, nec naturæ corruptum magis qvam antehac ſtatum qvædam, qvæ in variis orbis partibus contigere, mutationes arguunt. Vi enim ſupernaturali non naturali interiturus eſt mundus.

*V.* Perabſurda & in DEI potentiam iniqva Thomæ Burnetii opinio eſt, etiam mundi conſummationem ad naturæ leges exigens & conflagrationi ejusdem longum temporis ſpatium concedens.

*VI.* Cum in deſcriptione ultimorum DEI operum, qvæ in conjectione impiorum in ſtagnum ignis, Ap. XX. 15. & introductione piorum in æterna gaudia, Apoc. XXII. 5. conſiſtunt, nihil amplius ſuperſit Chriſto agendum, I. Cor. XV. 24. ſed omnis prophetia, tanqvam jam penitus impleta, finem aſſecuta ſit, qvippe cui addi nihil & nihil demi amplius qveat, Ap. XXII. 18. omneq; hominum genus in fine omnium rerum ſit vel in civitate ſanctâ,

vel

vel extrà eândem, Ap. XXII. 14. 15. atq; adeò jam tum omnia novà facta, seu in pristinum statum pro beneplacito Divino reducta sint, Ap. XXI. 5, qvomodo ἀποκατάστασις πάντων, *restitutio omnium*, Act. III. 21. etiam ipsorum hominum & Diabolorum damnatorum post plurimas æternitatum æternitates reparationem & salutem complecti potest.

*VII.* Si ideò damnati è pœnis suis eluctabuntur, qvia cruciabuntur non æternùm absolutè, sed in æternitates æternitatum, id est, certas limitatasqve æternitatum periodos, finem aliqvando habituras, tum & salvati iterum excident è salute, qvia & ipsi regnabunt in æternitates æternitatum, Ap. XXII. 5. atqve adeò circulus omnium rerum Origenianus reducetur.

*IIX.* Non ideò finem habituri sunt damnatorum cruciatus, qvia rationi nostræ crudele & tyrannicum videtur, DEum longè optimum benignissimumq; creaturas suas, qvantumvis rebelles, æternis ineffabilibusqve tormentis subjicere: qvia æqvè rationi nostræ crudele videtur, creaturas DEI, qvantumvis peccantes, in innumeras æternitatum æternitates cruciari, qvod tamen de iisdem enunciari in confesso est, Ap. XX. 10

*IX.* Cum Christus ideò assumserit humanam naturam, ut hominem à vinculis mortis atqve inferni redimeret, Hebr. II. 14. nec aliter redimere posset; Rom. IIX. 32. non autem assumserit angelos, Hebr. II. 14. ergo nec angelos, vinculis inferni constrictos, Ep. Jud. v. 6. ex inferno, olim salvandos, redemit.

*X.* Qvando supplicium infernale æternum eo modo dicitur, qvo & vita glorioſa æterna erit, Matth. XXV. 46. vulgare absolutæ æternitatis significatum ipsâ literâ innuitur, qvæ majori ἐμφάσει per *non mori, nec extingvi*, Marc. IX. 44. perqve tormentum in æternitatem æternitatum durans exponitur, Apoc. XX. 10. *Qvibus verbis nihil Scriptura Divina significare consvevit, nisi qvod finem non habet temporis*, ait Augustinus.

*XI.* Deterrima ante finem mundi qvemcunqve tempora, qvalia prædicit Christus, Matth. XXIV. 37. ſ. & describit Paulus, II. Tim. III. 1. ſ. cum Chiliasticâ ante finem mundi felicitate consistere non possunt.

*XII.* Distinctio inter Evangelium de fide, ab Apostolis prædicatum, Evangelium de Regno, qvod noviſſimis his temporibus in Ecclesiâ personuit, & Evangelium æternum, de restitutione omnium rerum, noviſſimè ab Angelo, (mare, an fœminâ? nam & apud Pſellum Timotheus dubitat, annon detur etiam δαιμόνιον θῆλυ?) non qvidem per cœlum, per terram tamen publico scripto volante, evulgatum, ipsâ novitate suâ veris Evangelii professoribus suspecta meritò habetur.

FINIS.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1003432077/phys_0072
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1003432077/phys_0076
DFG

qvâm alias in regno Messiæ glorioso delicias, qvan… …stæ ho-
dieqve somniant, expectarunt,

*XII.* Cum Chiliasmus recentior omnibus sing… …XVII.
Aug. Conf. verbis è diametro sit adversus, utpote q… …ristum
non appariturum in consummatione mundi ad judic… …ille an-
te annis, nec mortuos omnes resuscitaturum, sed pi… …k impiis
sceleratiores, nec piis & electis daturum vitam æter… …oralem,
ex qvâ ad æternam post mille annos transituri sint, … …ines ac
Diabolos condemnaturum, ut sine fine crucientur, s… …ernum
Evangelium post æternitates æternitatum ex cruciat… …turum,
inqve pristinum primumqve felicitatis statum reduct… …omodo
ullâ specie dubitari potest, hunc ipsum chiliasmum… …jectum
esse atqve damnatum?

## *Diss. L. & Ultima.*

De

# Consummatione Mu…

## I.

PRobabilius est, conflagrationem universi judi… …n secu-
turam esse, qvam antecessuram; nec contrari… …dicitur,
nisi & mortuorum resuscitationem, v. 12. eande… …s, qvod
absurdum.

*II.* Peribit autem mundus secundum substan… …I. 33.

*III.* Cum omnia corpora cœlestia, Deut. IV… …rbe ter-
reno, Psalm. CXV. 16. hominis causâ condita sint, … …am, sed
& cœlum universum periturum esse igne ultrò intell… …. III. 7.

*IV.* Cum Apologia Aug. Conf. inqvit: *natura… …eri pau-
latim deteriorem*, de morum corruptione in homi… …l intelli-
gendum est; nec enim natura ipsa senescit, nec nat… …n magis
qvam antehac statum qvædam, qvæ in variis orbis par… …, muta-
tiones arguunt. Vi enim supernaturali non naturali in… …ndus.

*V.* Perabsurda & in DEI potentiam iniqva Thor… …inio est,
etiam mundi consummationem ad naturæ leges exig… …ationi e-
jusdem longum temporis spatium concedens.

*VI.* Cum in descriptione ultimorum DEI oper… …injectio-
ne impiorum in stagnum igns, Ap. XX. 15. & intro… …m in æ-
terna gaudia, Apoc. XXII. 5. consistunt, nihil amplius… …o agen-
dum, I. Cor. XV. 24. sed omnis prophetia, tanqvam… …pleta, fi-
nem assecuta sit, qvippe cui addi nihil & nihil demi am… …p. XXII.
18. omneq; hominum genus in fine omnium rerum… …e sanctâ,
vel

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1003432077/phys_0077
DFG